

Završni izvještaj

TWINNING LIGHT PROJEKAT

Podrška reformi upravljanja kazneno-popravnim ustanovama u
Bosni i Hercegovini
(BA 06 IB JH 02 TL)

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

1

Sadržaj

I	Podaci o projektu	Strana 02
II	Sadržaj	Strana 03
	a. Uvod	Strana 03
	b. Aktivnosti u toku izvještajnog perioda	Strana 05
	c. Potrebe i praznine	Strana 13
	d. Trodnevni kursevi obuke	Strana 14
	• Osoblje zatvora	
	• Stručno osoblje	
	• Osoblje zatvora	
	• Sudska policija	
	e. Preporuke	Strana 17
III	Arhitektonska procjena	Strana 22

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

2

I. Podaci o projektu

Twinning broj ugovora:

KT873

BA 06 IB JH 02 TL

Ime projekta:

Podrška reformi upravljanja kazneno-
popravnim ustanovama u Bosni i
Hercegovini

Twinning partneri:

BiH i entitetska ministarstva pravde i Brčko
Distrikt

Federalno ministarstvo pravde Austrije u
saradnji sa Center of Legal Competence
(CLC)

Period obuhvaćen izvještajem: 23. juli 2007. – 22. februar 2008.

Trajanje projekta:

8 mjeseci

Voditelji projekta:

Gosp. Mustafa BISIĆ (BC)

G-đa. Irene KÖCK (MS)

II. Sadržaj

a. Uvod

Bosna i Hercegovina je pristupila Vijeću Evrope u aprilu 2002. godine i ratificirala Evropsku konvenciju o ljudskim pravima u julu 2002. godine. Kao država članica Vijeća Evrope, Bosna i Hercegovina je imala moralnu i političku obavezu da poštuje preporuke Vijeća ministara za države članice. Osnovna preporuka vezana za pitanja zatvora je "Preporuka Rec. (2006)2 Vijeća ministara državama članicama o Evropskim zatvorskim pravilima". Evropska zatvorska pravila sadrže upute za države članice, poput BiH, koje moderniziraju svoje zakone o zatvorima; ova pravila su sveobuhvatna, ali ne opterećuju države članice nerealnim zahtjevima. Evropska zatvorska pravila su zajednička osnova za partnere ovog Twinning-a, tj. Austriju i Bosnu i Hercegovinu.

Svrha projekta je da doprinese unapređenju općih uslova u zatvorima u Bosni i Hercegovini. Konkretno, ovaj Twinning Light projekat je fokusiran na sljedeća pitanja:

- a) Pružanje podrške korisnicima u njihovim nastojanjima da unaprijede uslove pritvaranja za najosjetljivije zatvorenike;
- b) Da unaprijede mogućnosti osoblja zatvora i sudske policije da reaguje u osjetljivim situacijama, koristeći tehnike rješavanja konflikta relevantne za datu kulturu, koje u isto vrijeme garantuju usklađenost sa standardima zaštite ljudskih prava;
- c) Da pruže pomoć upravi zatvora u kreiranju višegodišnjeg finansijskog planiranja investicija i programa upravljanja imovinom za kazneno-popravne institucije.

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

Bosna i Hercegovina (BiH) je podijeljena na dva entiteta, Federaciju BiH i Republiku Srpsku, te Brčko Distrikt.

Izvršenje presuda u Bosni i Hercegovini je podijeljeno između tri nivoa vlasti, u nadležnosti Ministarstva pravde na nivou Bosne i Hercegovine i ministarstava pravde u svakom od dva entiteta. Ova dva sistema funkcionišu – manje više – neovisno jedan od drugog. Svaki zatvor je organizovan i njime se upravlja u skladu sa vlastitim pravilima, koja odobrava nadležno Ministarstvo pravde. Svaki od upravnika zatvora ima određenu autonomiju u svojoj instituciji po pitanju osoblja, programa i uprave.

Važno je napomenuti da u Brčko Distriktu nema zatvora. Prijestupnici koji su tamo osuđeni služe svoje zatvorske kazne u zatvorima u Republici Srpskoj ili u Federaciji. Zakonska osnova je Memorandum o razumijevanju Između Brčko Distrikta i entiteta.

Zakonska osnova za izvršenje kazne u Bosni i Hercegovini je "Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvoru i drugim mjerama" ("Službeni glasnik" 13/2005). Ovaj zakon propisuje da odgovarajuće zakonske regulative entiteta moraju biti usaglašene u okviru ovog zakona na nivou Bosne i Hercegovine. Sve vrste sankcija (novčane kazne kao i kazne zatvora) su navedene u tri pojedinačna krivična zakona, koji su već usaglašeni.

Zatvorska populacija u Bosni i Hercegovini kreće se oko 2600 zatvorenika; u zemlji ima 15 zatvorskih ustanova. Njihov ukupni kapacitet je oko 2000, što znači da su ustanove manje-više pretrpane.

Velike su razlike u odnosu broja osoblja i zatvorenika između Federacije i Republike Srpske, i ne postoji sistematična i dosljedna kadrovska politika.

Osoblje je podijeljeno na osoblje za sigurnost, psihološko i sociološko osoblje, instruktore, administrativno osoblje i medicinsko osoblje.

Prosječan broj zatvorenika po članu osoblja je 1,9 u Federaciji i 1,6 u Republici Srpskoj.

b. Aktivnosti u toku izvještajnog perioda

Prva posjeta članova austrijskog tima Bosni i Hercegovini bila je u periodu od 23. do 27. jula 2007. godine. MS tim sačinjavali su g-đa. Irene Köck (voditeljica projekta), gosp. Norbert Minkendorfer i gosp. Johann Seiwald.

Na prvim sastancima sa BC projektnim timom, određeni su najvažniji sljedeći koraci: čitavu sedmicu dana su se dogovarali sastanci sa predstavnicima određenih grupa profesionalaca. Konkretni program bio je sljedeći:

Inicijalni sastanak 23. jula vodio je gosp. Srđan Arnaut, zamjenik ministra pravde BiH. Razgovaralo se o osnovnom cilju ovog Twinning Light projekta, tačnije, o unapređenju efikasnosti izvršenja kazni u Bosni i Hercegovini. Sastanku su prisustvovali i predstavnici zakonodavne vlasti sa državnog nivoa, kao i iz dva entiteta i Brčko Distrikta. Učesnicima je data mogućnost da iznesu svoje mišljenje o pojedinačnim ciljevima projekta. Pored toga, raspravljalo se i o mogućim preprekama i nedostacima.

G-đa. Irene Köck, voditeljica projekta MS, ponudila je sljedeći prikaz projekta i njegovih ciljeva. Projekat se fokusira na tri pitanja, tačnije:

1. Osjetljive grupe zatvorenika.

Neke kategorije zatvorenika imaju pravo na posebnu pažnju, zavisno od njihovog pola, godina, rase, kulture iz koje dolaze, pravnog statusa, zdravlja ili vrste zločina koji su počinili. Osoblje zatvora će biti obučeno da uzme u obzir činjenicu da zatvori mogu biti zastrašujuća mjesta, naročito za one zatvorenike koji se razlikuju od većine.

2. Postupanje u osjetljivim situacijama.

Zatvorske vlasti imaju odgovornost da osiguraju fizičku sigurnost zatvorenika, osoblja i posjetilaca. To znači da bi zatvor trebao biti mjesto na kojem vlada red, a red ne znači samo kontrolu, nego i pozitivnu atmosferu. Za postupanje u osjetljivim situacijama, poput uzimanja talaca, štrajkova glađu, nereda, etničkih konflikata,... će biti ponuđena obuka. Nenasilna komunikacija i usaglašenost sa standardima poštivanja ljudskih prava su neophodni u tom pogledu.

3. Investicioni plan i program upravljanja imovinom za kazneno-popravne institucije:

Ono što je potrebno jeste detaljno ispitivanje koja veličina ćelija je prihvatljiva za smještaj različitog broja osoba. Pri određivanju odgovarajućih veličina, potrebno je obratiti pažnju na broj sati koje zatvorenici provode zatvoreni u ćelijama. Razrada višegodišnjeg plana investicija je jedan od ciljeva projekta. Zatvori u cijeloj BiH, međutim, rade u veoma različitim finansijskim uslovima. Zbog toga bi ujednačavanje i usaglašavanje zatvorskih sistema u BiH bilo poželjno i u ovom pogledu.

Tokom nekoliko sljedećih dana posjećeno je nekoliko kaznenih institucija u Federaciji i Republici Srpskoj, kako bi stručnjaci iz MS-a (Austrija) dobili uvid u zatvorske objekte i tamošnje uslove života.

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

Održana je radionica na temu pod-aktivnosti 1.1., tačnije, potrebe i praznine, analiza potreba obuke. Koja vrsta materijala za obuku već postoji i šta je hitno potrebno? Pitanja štrajka glađu, lisica, uzimanja talaca, postupanja u slučaju nereda, tretmana zatvorenika koji su ovisnici o drogama i seksualnih prijestupnika su naročito uzeti u obzir. Naročita pažnja će biti posvećena obuci u borbi protiv agresije. Intenzivno se diskutovalo o važnosti garantovanja usaglašavanja sa standardima zaštite ljudskih prava.

Zatim, pod-aktivnost 5.1. je pripremljena prikupljanjem informacija o fizičkim i strukturalnim uslovima objekata i usluga, kao i o identifikaciji mogućih opasnosti. Posjetili smo novu pritvorsku jedinicu u Sarajevu, koja je u nadležnosti BiH i povezana je sa Sudom BiH. Izgradnja kazneno-popravne ustanove na državnom nivou, sa kapacitetom od oko 300 zatvorenika je planirana u blizini Sarajeva, za osobe koje je osudio Sud BiH. Trenutno se ovakvi zatvorenici nalaze u entitetskim zatvorima zatvorenog tipa.

Tokom druge misije, od 3. do 6. septembra 2007. godine, aktivnost 5.1 bi se mogla nastaviti analizom podataka i diskusijom o daljoj strategiji prikupljanja podataka. Izvršena je arhitektonska procjena dvije kaznene institucije, u Doboju i u Mostaru. Stručnjaci iz MS-a i njihovi saradnici iz BC-a su imali veoma koristan razgovor o budućoj saradnji na razradi višegodišnjeg investicionog plana i studiji izvodljivosti vezanoj za pretvaranje spavaonica u manje ćelije.

Ovdje je važno naglasiti da je teško u kratkom periodu dobiti pouzdane statističke podatke; zavisno od toga o kojem pitanju, tj. kojem nivou nadležnosti (državni, RS ili Federacija) se radi, postoji duga i birokratska procedura.

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

Pored toga, postoje i određene poteškoće u pristupu podacima o troškovima zatvorskog sistema, jer budžeti za svaku ustanovu nisu navedeni u službenim budžetskim izvodima svakog entiteta. Zatvori u cijeloj BiH rade u veoma različitim finansijskim uslovima.

Po zatvoreniku, Federacija troši najmanje 50 posto više od Republike Srpske. Jedan od razloga je niža stopa primanja u RS, ali nam je rečeno da RS u načelu troši manje, i na operativne troškove i na kapitalne investicije. To znači da zatvorski sistemi u oba entiteta funkcionišu u skladu sa različitim standardima i da se zatvorenici u BiH ne tretiraju na isti način.

Detaljno su planirane i prodiskutovane buduće aktivnosti, u skladu sa rasporedom projekta. Vidi priloženi raspored. Što se tiče radne organizacije projekta, sljedeće osobe su saradnici ispred BC-a:

G-din. Želimir Bošnjak, Glavni zapovjednik sudske policije;

G-din. Momir Zubac; Direktor pritvorske jedinice na državnom nivou

G-din. Milanko Renovica, Šef građevinskog odjela

Konačno, važno je napomenuti da je 6. septembra 2007. godine održan prvi sastanak koordinacijske grupe (vidi detaljan izvještaj).

U skladu sa projektom, stručnjak koji je odgovoran za aktivnost 5 (arhitektonska procjena, višegodišnji investicioni plan i program upravljanja imovinom) nastavio je studijsku posjetu kaznenim ustanovama u cijeloj zemlji. Do sada je stručnjak MS-a, gospodin Johann Seiwald, sa svojim saradnikom iz BC-a, gospodinom Milankom Renovicom posjetio sljedeće institucije:

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

Zenica

Foča

Banja Luka

Tuzla

Sarajevo

Mostar

Doboj

Kula

Orašje

kao i novu BiH pritvorsku jedinicu u Sarajevu.

Tokom studijske posjete, kao sredstvo za strukturiranje kvalitativnih podataka o zatvorima korištena je SWOT analiza (snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje). SWOT analiza uključuje sljedeća pitanja:

Fizičko stanje objekata,

Upotrebu objekata u okviru svake od lokacija,

Maksimalna stopa popunjenosti

Opasnosti

Načelno, može se reći da je većina zatvorenika u Bosni i Hercegovini trenutno smještena u velikim spavaonicama. Pretvaranje spavaonica u manje ćelije (za 2 do 4 osobe) ili ćelije za jednu osobu moglo bi se ostvariti samo pod sljedećim uslovima: Finansijski izvori i gubitak kapaciteta za svaku instituciju (smanjenje ukupnih kapaciteta). Bit će razrađeni prioriteti za investicione projekte. Postoji potreba za revizijom kako bi se identifikovali zahtjevi za izgradnju, kojima bi se potvrdio broj, vrste i standardi smještaja. Trenutno je za izgradnju i konstrukciju odgovoran upravnik zatvora, a u okviru Ministarstva pravde nema

tehničkih kapaciteta. Shodno tome, mnogi zatvori su razvili vlastite "zatvorske građevinske grupe" kako bi renovirali svoje objekte.

Od 5. do 9. novembra 2007. godine trajala je studijska posjeta Austriji. Ova posjeta obuhvatila je aktivnosti 4.1, kao i 5.2, tj. prikaz načina na koji Austrija tretira pitanje smještaja i rada sa osjetljivom kategorijom zatvorenika, te dobivanje uvida u upravljanje objektima i održavanje kaznenih institucija. Delegacija je imala mogućnost da posjeti pet različitih tipova kazneno-popravnih ustanova, i da sa svojim kolegama porazgovara o osoblju zatvora u Austriji. Pored toga, imali su priliku da profesionalno razgovaraju sa članovima austrijskog Federalnog ministarstva pravde.

Austrijska zatvorska administracija je uvijek nastojala da garantuje režim tretmana, a ne samo nadzor zatvaranjem ljudi i njihovim držanjem u strogim uslovima osiguranja. Delegacija se upoznala sa različitim programima koji su ponuđeni određenim grupama zatvorenika. U diskusijama se govorilo o tome da sigurnost zavisi inter alia o pripravnom osoblju. Osoblje, koje je u interakciji sa zatvorenicima, koje je svjesno onoga što se događa u zatvoru i koje osigurava da zatvorenici budu aktivni na pozitivan način. Ovo se često opisuje kao socijalno ili dinamično obezbjeđenje.

Nakon ove studijske posjete, delegacija je, u opsežnom izvještaju ponudila svoje impresije.

U periodu od 25. do 30. novembra 2007. godine, te od 11. do 13. decembra 2007. godine tri stručnjaka MS-a za obuku, gospodin Minkendorfer, gospodin Werdenich i gospodin Steinacher su u Sarajevu održala prvi dio kurseva obuke (aktivnosti 2.1 i 2.2). Auditorijum su činili

predstavnicima svih političkih tijela Bosne i Hercegovine. Većina njih su bili članovi profesionalnog osoblja i sudske policije.

Sadržaj kurseva se bavio pitanjem kako se odnositi prema "osjetljivim" grupama u zatvoru, tj. zatvorenicima koji se razlikuju od većine, poput maloljetnika, mentalno poremećenih i bolesnih zatvorenika, seksualnih prijestupnika, kao i ovisnika o drogama ili zatvorenika koji pripadaju terorističkim ili grupama organizovanog kriminala. (Za više detalja, pogledati priloženi program i plan seminara). Nakon prezentacija su uslijedile aktivne diskusije. Naglašeno je koji od programa tretmana su već raspoloživi u kaznenim institucijama, a koji bi možda mogli biti implementirani u budućnosti (mane, prepreke, prednosti, nedostaci,...).

Od 15. do 18. januara 2008. godine, kao i od 29. do 31. januara održani su isti kursevi obuke za ukupno 25 članova osoblja zatvora, kao i u novembru i decembru 2007. godine. Austrijski tim je pokušao da ponudi modele dobre prakse koji bi mogli biti uvedeni u BC. Ovi kursevi su uključivali grupni rad, prezentacije sa fotografijama, video prikazima ili modelima najbolje prakse, te intenzivne diskusije među kolegama iz Austrije i Bosne i Hercegovine. Tokom svih kurseva obuke naglašavan je značaj garantovanja ispunjavanja standarda poštivanja ljudskih prava.

Austrijski tim stručnjaka za zatvore sastavljen je od pet članova: gospodin Norbert Minkendorfer, Wolfgang Werdenich, Alfred Steinacher, Johann Seiwald i Dominik Platzek.

U skladu sa Evropskim zatvorskim pravilima (pravilo 64) prevencija nasilnih incidenata je uvijek bolja od njihovog rješavanja. Stručnjaci MS-a dali su primjere koji prikazuju kako su dobri odnosi između osoblja i zatvorenika neophodni za smanjivanje potencijalnih incidenata ili za uspostavljanje reda kroz procedure dijaloga i pregovaranja.

Pored toga, polaznici obuke su dobili uvid u tehnike kontrole i obuzdavanja, iz kojih osoblje može dobiti obuku i koje će im omogućiti da preuzmu kontrolu bez povrjeđivanja sebe ili uključenih zatvorenika.

Kao rezultat naših studijskih posjeta, razgovora sa lokalnim partnerima i diskusija sa učesnicima naših seminara, identifikovali smo dvije osjetljive grupe za intenzivni rad, korisnike droga i prijestupnike kojima je potreban tretman.

U pitanje zloupotrebe droga uključili smo povezane zdravstvene probleme i mjere minimiziranja rizika. Takođe smo uzeli u obzir da je pružanje pomoći korisnicima droga u zatvoru jedno od osnovnih pitanja trenutne strategije EU za rješavanje pitanja droga. Ovim putem bi željeli da zahvalimo Dagmar Hedrich, Lars Moller, Heino Stöver i Karen Weilandt, koji su nam dozvolili da u našem radu koristimo njihove materijale i prezentacije.

Naša druga fokusna grupa bili su zatvorenici kojima je potreban tretman, uključujući prevenciju samoubistva, tretman seksualnih prijestupnika, mentalno bolesnih ili poremećenih prijestupnika i visokorizičnih nasilnih prijestupnika.

Pored toga, takođe smo uključili i pitanja mladih prijestupnika, žena zatvorenica i rehabilitacije "dugoročnih" zatvorenika, iako smo ova pitanja obradili većinom sa administrativnog i institucionalnog stanovišta, bez primarnog fokusiranja na programe tretmana za ove grupe.

Što se tiče pitanja korisnika droga u zatvoru, obradili smo (pored aspekata sigurnosti, kojima ćemo se posvetiti u vezi sa pitanjem reagovanja u

osjetljivim situacijama) program tretmana droga, naročito austrijski model tretmana droga u zatvoru, krila bez droge i austrijska iskustva sa ovim programima, različite oblike zamjenskih tretmana i specijalne zdravstvene aspekte, poput dobrovoljnog testiranja krvi, programe vezane za tretman HIV-a i hepatitisa, kao i druge mjere minimiziranja rizika. Ovdje smo takođe mogli koristiti materijale koje su obezbijedili EMCDDA i druga EU tijela. Učesnicima smo takođe obezbijedili i informacije o ovisnosti o alkoholu i programima tretmana.

Naša druga glavna tema bili su prijestupnici kojima je potreban tretman. Ovom temom smo obuhvatili instrumente procjene rizika za prognozu recidivizma kao i prevenciju samoubistva, smještaj i tretman mentalno oboljelih prijestupnika, različite programe tretmana koji se koriste za ovu populaciju i diskutovali osnovna pitanja prisilnog ili polu-prisilnog tretmana i njihovih prednosti i nedostataka.

c. Potrebe i praznine

Prepoznate potrebe i praznine, koji variraju po svojoj ozbiljnosti, uključuju:

- Obezbijediti različite programe konstruktivnih aktivnosti, poput obrazovanja i profesionalne obuke, kako bi se na pozitivan način ispunilo vrijeme zatvorenika, i kako bi im se omogućilo da razviju vještine kako bi unaprijedili svoje mogućnosti nakon puštanja na slobodu.
- Razviti programe pripreme za puštanje na slobodu, kojima bi se pomoglo zatvorenicima da se vrate u društvo, porodični život i na

posao nakon puštanja na slobodu, i da razviju saradnju sa centrima za socijalni rad u zajednici.

- Stanje objekata i potrebe za nabavku namještaja, rekonstrukciju i nove institucije.
- Odabir i ponovna obuka dovoljnog broja kvalitetnog osoblja, uključujući specijaliste poput obrazovnih radnika i socijalnih radnika.
- Nalaženje dovoljno odgovarajućih zaposlenja za zatvorenike.
- Uslovi pred-istražnog pritvaranja; posebno pretrpanosti, dužine takvog pritvaranja i ograničene prirode režima.
- Neefikasnost održavanja dva paralelna zatvorska sistema u BiH (Federacija i Republika Srpska). Među njima nema koordinacije, kao ni među-entitetskog transfera zatvorenika. Dva zatvorska sistema funkcionišu neovisno jedan od drugog, što znači da je izgubljena značajna sinergija, što ostavlja dosta prostora za dupliciranje!
- Pored toga, zatvori u cijeloj Bosni i Hercegovini rade u veoma različitim finansijskim uslovima, tako da imaju i prilično različite standarde. Rezultat toga je da se svi zatvorenici ne tretiraju na isti način.
- Zakonsko usaglašavanje kaznenih zakona načelno postoji, ali još uvijek postoji i veliki jaz između zakona i prakse, zbog politike, interpretacije zakona i tradicije.

d. Trodnevni kursevi obuke

U skladu sa planom projekta, u Sarajevu su održane četiri radionice.

- 25. – 30. novembra 2007.
- 11. – 13. decembra 2007.
- 14. – 18. januara 2008.
- 28. januara – 1. februara 2008.

Ove kurseve obuke vodili su stručnjaci MS-a, gospodin Minkendorfer, gospodin Werdenich i gospodin Steinacher. Sadržaj koji je obuhvaćen kursevima bio je fokusiran na rad sa "osjetljivim" grupama u zatvorima i ponašanje u "osjetljivim situacijama" u okviru zatvorskih ustanova.

Program je organizovan na sljedeći način:

Statistike

Komparativna mjerenja Austrija – Bosna i Hercegovina

Zatvori

Zatvorenici

Uposlenici

Zatvorenici u istražnom postupku

Žene

Maloljetnici

Tretman

Aspekti sigurnosti i ponašanje u kriznim situacijama

Oprema

Interventne grupe

Višenamjenska palica za spašavanje

Taser – pištolj za omamljivanje

Pravila upotrebe oružja

Protupožarna prevencija

Alarmni planovi i sistemi

Uzimanje talaca, itd.

Droge

Supstance

Mjere kontrole

Pravila o drogama (legalne – nelegalne)

Zamjena

HIV, hepatitis

Zdravstvena pitanja

Modeli tretiranja droga

Zona bez droge

Terapije korisnika droga

Terapije korisnika alkohola

Tretman

Pregled – pravila i propisi

Alternativne ponude

Forenzičke ambulante

Diagnoze: dijagnoze rizika, seksualni prijestupnici

Dugoročne zatvorske kazne

Uposlenici:

Osnovno obrazovanje

Napredna edukacija

Stres /- tretman

Teme koje biraju određene grupe

Kursevima obuke je prisustvovalo preko 90 ljudi iz različitih dijelova zatvorskog sistema. Zbog administrativnih problema i nedostatka osoblja u bosanko-hercegovačkom kaznenom sistemu, cilj da se svaki seminar fokusira na određenu profesionalnu grupu nije mogao biti ispunjen. Iako

ovaj cilj iz plana projekta nije ispunjen, prisustvo različitih profesionalnih grupa se pokazalo veoma korisnim. Plodne diskusije su dotaknute iz različitih uglova, shodno različitim tačkama gledišta.

Kao jedan od pozitivnih aspekata, moglo bi se navesti da su članovi osoblja iz čitave zemlje i oba entiteta bili prisutni na kursevima.

Učesnici su pratili sadržaj seminara sa velikim interesovanjem. Učesnici su takođe aktivno učestvovali u razgovoru o zadatim temama.

Na kraju svake sesije, učesnici su, u saradnji sa stručnjacima MS-a pripremali i predlagali moguće nove načine pristupa zemlje korisnika datom predmetu.

Sadržaj preporuka bi se mogao pripremiti na osnovu produktivnog grupnog rada.

e. Preporuke

SIGURNOST U ZATVORU

Kako bi se povećala sigurnost u bosanskim zatvorima, mi predlažemo sljedeće mjere tretiranja nasilnih zatvorenika u komplikovanim situacijama.

1. U svim zatvorima u BiH treba formirati grupe za sigurnost. Za to im je potrebna visokokvalitetna tehnička oprema i konstantna profesionalna obuka.

2. RMS (Višenamjenska palica za spašavanje) je veoma korisna u opasnim situacijama. Članovi grupe za sigurnost bi trebali biti dobro obučeni za

upotrebu RMS-a u samoodbrani, ali i u savladavanju nasilnih i agresivnih zatvorenika.

3. Obuka članova za sigurnost u strategijama rješavanja konflikta.

4. Obezbjedivanje Taser pištolja za grupe za sigurnost; Taser smanjuje opasnost povređivanja na obje strane (i zatvorenika i osoblja zatvora). Taser pomaže preuzimanju kontrole u hitnim situacijama poput pobuna i uzimanja talaca.

5. Obuka za tzv. "prvog pregovarača" u zatvorima za slučajeve uzimanja talaca. Ukoliko, u slučaju uzimanja talaca ili kidnapovanja, prijestupnik dođe u kontakt sa rukovodiocem, jedan od oficira će se odjednom naći u ulozi takozvanog prvog pregovarača.

6. Imenovanje profesionalne grupe pregovarača koja će pregovarati u slučajevima uzimanja talaca (u cijeloj zemlji). Upošljavanje ovih grupa je potrebno u situacijama kada prijestupnici koriste fizički i psihički pritisak u sličnim slučajevima ozbiljnih nasilnih zločina, u kojima pregovaranje može imati smisla i ima prioritet nad drugim interventnim mjerama.

7. Pravila tretiranja posebnih slučajeva, poput štrajka glađu (katalog o prednostima saradnje)

8. Obezbjedivanje suzavca (pepper spray) potpunom zatvorskom osoblju za samoodbranu.

9. Obezbjedivanje gumenih pendreka zatvorskoj/sudskoj policiji za samoodbranu. Gumeni pendrek treba biti skriven ispod uniforme.

10. Gumene rukavice za zatvorsku/sudsku policiju, za odbranu od infekcija i povreda. Dodatne kevlon rukavice za grupe za sigurnost.

Mjere implementacije: "Obučiti učitelja" u Austriji, uz pomoć kolega iz Austrije koji govore bosanski / hrvatski / srpski.

TRETMAN ZATVORENIKA UOPĆE I TRETMAN POSEBNIH GRUPA ZATVORENIKA

1. Programi tretmana za osjetljive grupe, naročito maloljetne zatvorenike, protiv nasilja, pomoću modula AAT (obuka protiv agresije) i za punoljetne zatvorenike pomoću modula "obuka protiv nasilja".
2. Uvođenje skala procjene rizika, tzv. "state of the art", za procjenu rizika od seksualnih prijestupnika (kao PCL = Psychopathy-Check-List – lista psihopatologije, HCR20 = Istorijski / Klinička skala / Upravljanje rizikom, Static 99, itd.) i program tretmana sa fokusom na ponašanje, poput modula SOTP ("Program tretmana seksualnih prijestupnika").
3. Programi tretmana za korisnike alkohola i droga, baziranih na različitim pristupima.
4. Prevenција samoubistva za ugrožene zatvorenike. Uvođenje standardizovanih upitnika za otkrivanje rizika (uporediti sa VISCI programom u Austriji "Viennese Instrument for Suicidality in Correctional Institutions")

Mjere implementacije: Obuka "profesionalnog zatvorskog osoblja" BiH (materijali za obuku iz Austrije)

KONSTRUKCIJA

1. Uvođenje posebnog odjela kao modela prevencije zloupotrebe droga (DFZ – zona bez droge); posebnih odjela za seksualne prijestupnike i mentalno oboljele zatvorenike.
2. Uvođenje posebno osmišljenih odjela za maloljetnike (namještaj i uređaji). Više mogućnosti za obrazovanje i tretman.
3. Uvođenje odjela za zatvorenike koji rade napolju; kako bi se rasteretili odjeli za sigurnost i budžet zatvora.

Mjere implementacije: uzeti u obzir ankete zatvorenika

OPREMA, RESURSI

1. Obezbijediti medicinske testove (HIV, hepatitis, test na drogu), pakete zaštite i odgovarajuću obuku osoblja.
2. Unapređenje tehničke opreme sa detektorima za metal, video kamerama, rendgenima
3. Dodatna sredstva transporta (vozila za transport zatvorenika)

4. Dodatni video nadzor u zatvorima

Mjere implementacije: anketa o zahtjevima i procjena troškova

UPOSLENICI I NAPREDNA OBUKA UPOSLENIKA

1. Priprema plana za obuku zatvorskog osoblja u BiH
2. Priprema timova za stručnu obuku i naprednu obuku uposlenika, tj. osoblja zatvora iz područja tretmana i sigurnosti.
3. CISM (upravljanje stresom u kritičnim situacijama): Podrška za osoblje u teškim situacijama ili u slučaju traumatskih povreda od kvalifikovanih uposlenika ili kvalifikovanih kolega (kontakt osoba i povjerenik osoblja u zatvorima).
4. Prerada disciplinskog zakona uposlenika u pravosuđu u formu koja osigurava da ozbiljne disciplinske mjere (tj. otkaz) budu proglašene samo u slučajevima dokazane lične krivice. Viši stepen lične sigurnosti na radnom mjestu je imperativ razvoja savremenog kaznenog sistema koji smanjuje stalan stres osoblja.

Mjere implementacije: Vodič o planu obuke i materijal za obuku za sve bosanske zatvore; prilagodbe u disciplinskom zakonu).

III Arhitektonska procjena

Osnova za pripremu sveobuhvatnog investicionog plana infrastrukture kaznenog sistema u Bosni i Hercegovini

Na osnovu analize i procjene izrađene su sljedeće pod-teme:

- **Arhitektonska procjena** (fizičko i strukturalno stanje objekata i službi, maksimalna stopa popunjenosti i upotrebe, eventualne opasnosti
- **Profil troškova** koji se odnosi na nedostatke i predlaže mjere uštede troškova sa povezanim troškovima, i
- **Studija izvodljivosti** o pretvaranju spavaonica u jednokrevetne ili manje ćelije. Obezbjedjivanje kvalitetne i obimne baze podataka o uslovima identifikovanih objekata,

U pod-aktivnosti 3

- **Preporuke** za investiranje u kaznene institucije
- **Višegodišnji investicioni plan** i
- **Program upravljanja imovinom**

moraju se izraditi.

Plan je izrađen u saradnji između članova projektnog tima Bosne i Hercegovine i Austrije. Rezultate je prodiskutovala i procijenila koordinaciona grupa.

1. Metode i prikupljanje podataka

Na sastancima sa predstavnicima BiH kaznenog sistema (Ministarstvo pravde na nivou Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Federacije,

Ministarstvo Republike Srpske, Brčko Distrikt) i u diskusiji sa prvom koordinacionom grupom, projektni timovi (BC i MC) su se dogovorili o sljedećoj metodologiji, koja je potvrđena na drugom sastanku koordinacione grupe.

1. Ciljevi analize

- Informacije o strukturalnom i fizičkom stanju objekata
- Identifikacija mogućih opasnosti
- Informacije o zatvoreničkoj populaciji
- Informacije o tretmanu zatvorenika
- Informacije o situaciji sa uposlenicima
- Informacije o investicionim potrebama
- Informacije o investicionim projektima
- Izrada preporuka za investiranje u zatvorski sistem
- Izrada strateških smjernica

1.1. Posjete zatvorima

U skladu sa planom projekta, projektni tim je, najmanje jednom, posjetio sljedeće zatvore:

- Zenica
- Foča
- Banja Luka
- Tuzla
- Sarajevo
- Mostar

- Pritvorska jedinica BiH
- Doboj i
- Istočno Sarajevo

Pored obavljenih razgovora sa upravnicima zatvora i osobljem uprave zatvora, dobiveni su i osnovni kvantitativni podaci (kapacitet, broj zatvorenika, broj ćelija), te je opisana svrha i koncept zatvora. Uz izvještaj o osnovnim izazovima i problemima zatvora, eksplicitno su opisani i sistematski dokumentovani najvažniji infrastrukturni projekti. Ostali zatvori u BiH nisu posjećeni, međutim, i oni su uvršteni u analizu kroz dokumentaciju, poput gore spomenutih izvještaja međunarodnih stručnjaka, te kroz podatke koje su prikupili zatvori i projektni tim BiH.

Načelno, kao rezultat posjete zatvorima, austrijski projektni tim može potvrditi da se zatvorima upravlja na profesionalan način i da je, uzevši u obzir ograničene resurse, tretman zatvorenika (u smislu obrazovanja, rada, medicinski, psihološki i socijalno) na dobrom nivou, uprkos teškoj situaciji u kojoj uprava i osoblje moraju da rade (pretrpanost, izmijenjena struktura zatvorenika zbog rata). Austrijski projektni tim je stekao utisak da se prave veliki naponi kako bi se primijenili standardi u skladu sa Evropskim zatvorskim pravilima. Bez obzira na to, može se izraziti potreba za koordinacijom aktivnosti, posebno strateških pitanja inženjeringa i planiranja kapaciteta.

1.2. SWOT analiza

SWOT Analiza služi kao tehnika razumijevanja snaga i slabosti infrastrukture zatvora i ispitivanja mogućnosti i prijetnji sa kojima se zatvori mogu suočiti u budućnosti. Ovaj instrument služi kao sredstvo

struktuiranja kvalitativnih podataka zatvora i odgovarajuće infrastrukture.
Analiza obuhvata sljedeća pitanja:

Snage i slabosti:

- U smislu tretmana
- U smislu sigurnosti
- U smislu infrastrukture
- U smislu grupa zatvorenika

Mogućnosti i prijetnje:

- Koje aktivnosti pružaju mogućnosti za razvoj zatvora?
- Koje aktivnosti ili događaji su prijetnje razvoju zatvora?

Predložak za SWOT analizu je prikazan u dodatku 1.

1.3. Ispitivanje kvantitativnih podataka

Kako bi analiza bila bazirana na dostatnim i validnim podacima, projektna grupa je od zatvora tražila detaljne informacije o projektima i imovini. Aktivnosti prikupljanja podataka su obavljene u oktobru 2007. godine. Kvantitativni podaci o zatvorima su dostavljeni i prevedeni, kako bi analiza djelomično mogla biti obavljena u Austriji. Ispitivanje je uključivalo:

- Kapacitet (žene, muškarci, maloljetnici, pred-istražni, osuđeni zatvorenici)
- Broj i strukturu ćelija
- Investicioni projekte (renoviranje i povećanje kapaciteta)
- Finansijske podatke o investicionim projektima
- Svrhu i cilj projekata

Ovo dodatno istraživanje je obogatilo podatke prikupljene tokom istrage, koja se većinom fokusirala na kvalitativne aspekte i ažuriranje oficijelnih podataka u izvještaju. Preporučeno je da se prikupljeni podaci za stalno pohrane u informacioni sistem uprave, kako bi se stvorila baza podataka za odluke o optimalnom iskorištavanju zatvora, u svrhe finansijskog upravljanja, kao i za informacije o kapacitetu.

1.4. Ispitivanje kvantitativnih podataka

Osnovni izazov, i djelimična prepreka projektu je bio nedostatak centralne raspoložive baze informacija. Neophodno je imati centralnu bazu informacija (broj ćelija, broj zatvorenika, stopu iskorištenosti, itd.).

Podaci moraju biti aktuelni i pouzdani. Radi toga se preporučuje osnivanje informacionog sistema uprave, koji sadrži opće podatke o zatvorima, zatvorenicima i objektima, i koji osigurava aktuelne i pouzdane baze podataka za sve zatvore. Ovo bi omogućilo bolju i bržu analizu i upravljanje informacijama. Na osnovu toga, modelirani prema opisanoj metodologiji, mogli bi funkcionisati i drugi projekti.

2. Arhitektonska procjena

Na osnovu gore spomenute metodologije, prikupljeni su kvantitativni i kvalitativni podaci. Zbog nedostatka informativnog sistema uprave, analiza je bazirana na statičnim informacijama zatvora (kraj oktobra 2007.).

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

2.1. Kvantitativna baza podataka

Kapacitet

Kako bi se izbjegla preopširnost, u izvještaju nije prikazana posebna tabela sa opisom zatvora. Potpuna detaljna lista je data u izvještaju Odjela za međunarodni razvoj, završnom izvještaju i Ispitivanju efektivnosti i efikasnosti izvršenja krivičnih sankcija, iz aprila 2006. godine, dodatak A, str. 79f.

Kapacitet, kraj oktobra 2007.									
Zatvor	Tip		**muški kapacitet osuđenici	**Ženski kapacitet osuđenice	**Maloljetnici kapacitet osuđenici	Muški kapaciteti pred-istražni	Ženski kapaciteti pred-istražni	Maloljetnici kapacitet pred-istražni	Ukupno
Zenica	zatvoreni tip	Federacija BiH	637		30	40			707
Foča	zatvoreni tip	Republika Srpska	284						284
Polu-otvorene jedinice	polu-otvoreni	Republika Srpska	45						45
Banja Luka	polu-otvoreni	Republika Srpska	190		20	81			291
Istočno Sarajevo	polu-otvoreni	Republika Srpska	120	16		40	4		180
Mostar	polu-otvoreni	Federacija BiH	124			28	2	2	184
Doboj	zatvor distrikta	Republika Srpska	108			44			152
Tuzla	polu-otvoreni	Federacija BiH	58	22		46	2	2	130
Polu-otvorene jedinice	polu-otvoreni	Federacija BiH	58						58
Sarajevo	polu-otvoreni	Federacija BiH	15			110			125
Sarajevo, odjeljenje	polu-otvoreni	Federacija BiH	71						71
Ustikolina	odjeljenje Sarajeva	Federacija BiH	32						32
Bihać	polu-otvoreni	Federacija BiH	90			28	4		122
Bijeljina	zatvor distrikta	Republika Srpska	57			30	4	2	93
Orašje	odjeljenje Tuzle	Federacija BiH	63			26			89
Trebinje	zatvor distrikta	Republika Srpska	36			24	6		66
Pritvorska jedinica BiH	Pred-istražno	Država				21			21
Busovača	odjeljenje	Federacija BiH	42			8			50
Ukupno			2030	38	50	526	22	6	2700

* brojevi u Banja Luci i Mostaru su bazirani na razgovoru sa partnerima u zatvoru

** uključujući prijestupnike

Tabela prikazuje podatke koje su prijavili zatvori o planiranu kapaciteta. Standardi korišteni za procjenu kapaciteta su 4 m² po zatvoreniku, što je apsolutni minimum standard, prema preporukama Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog postupanja (European Committee Against Torture and Inhuman Treatment - CPT). Takođe je važno napomenuti da bi u slučaju povećanja minimuma standarda kapacitet bio smanjen za 30 – 40 posto od pomenutog.

Zatvorska populacija

Zbog nedostatka sistema informacija uprave i aktuelnih, sveobuhvatnih baza podataka o informacijama vezanim za zatvorenike, broj zatvorenika je prikupljen iz izvještaja iz zatvora. Podaci se odnose na kraj oktobra 2007. godine. Podaci iz izvještaja koji su bili na raspolaganju iz perioda prije 2007. godine nisu korišteni za kvantitativni dio izvještaja, jer je aktuelnost podataka od izuzetnog značaja.

Zatvorska populacija, kraj oktobra 2007. godine									
Zatvor	Tip		**muški osuđeni	**ženski osuđeni	Maloljetnici osuđeni	Muški pred-istražni	Ženski pred-istražni	maloljetnici pred-istražni	Ukupno
Zenica	zatvoreni tip	Federacija BiH	734		9	33			776
Foča	zatvoreni tip	Republika Srpska	310						310
Polu-otvorene jedinice Foča	polu-otvoreni	Republika Srpska	50						50
Banja Luka	polu-otvoreni	Republika Srpska	247		11	61	1		320
Istočno Sarajevo	polu-otvoreni	Republika Srpska	76		9	41	1		127
Mostar	polu-otvoreni	Federacija BiH	134			28			162
Doboj	zatvor distrikta	Republika Srpska	61			25			86
Tuzla	polu-otvoreni	Federacija BiH	72		28	59	2		161
Polu-otvorene jedinice	polu-otvoreni	Federacija BiH	75						75
Sarajevo	polu-otvoreni	Federacija BiH	0			135	13	1	149
Sarajevo, odjeljenje	polu-otvoreni	Federacija BiH	70						70
Ustikolina ***	odjeljenje Sarajeva	Federacija BiH	14			1			15
Bihać	polu-otvoreni	Federacija BiH	78			17	1		96
Bijeljina	zatvor distrikta	Republika Srpska	73			12		1	86
Orašje	odjeljenje Tuzle	Federacija BiH	37			4			41
Trebinje	zatvor distrikta	Republika Srpska	21			12			33
Pritvorska jedinica BiH	Pred-istražno	Država				21			21

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

29

Busovača	Odjeljenje	Federacija BiH	90				90		
Ukupno			2142	37	20	449	18	2	2668

Razlike u analizi kapaciteta

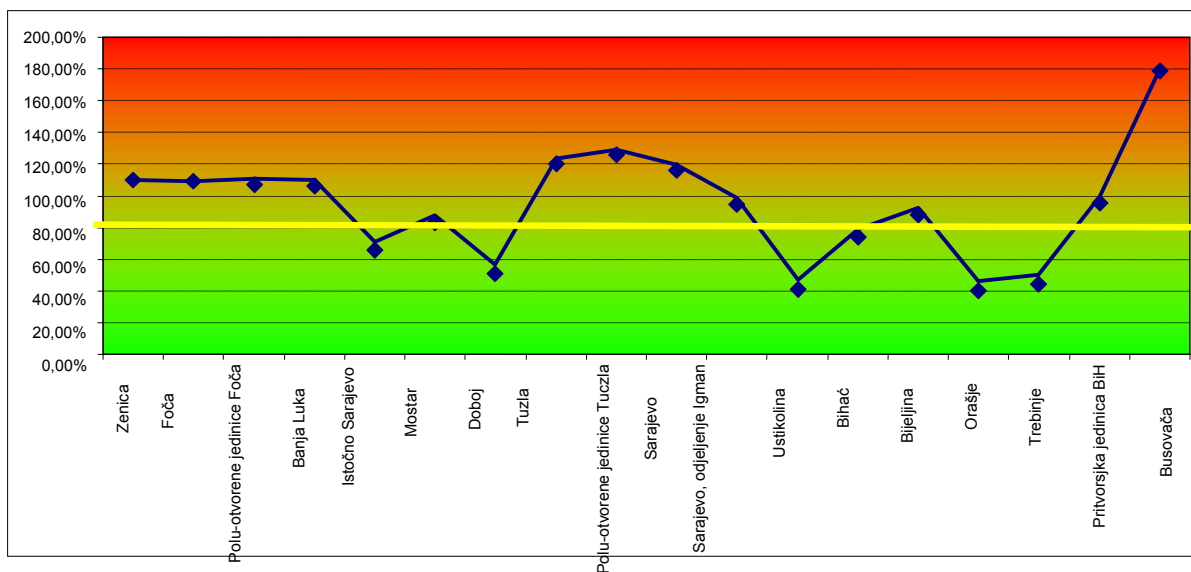
Kako bi se odredili stvarni prioriteti, na osnovu podataka o kapacitetu i broju zatvorenika, pripremljena je "gap analiza kapaciteta", koja se odnosi na kraj oktobra.

Razlike u analizi kapaciteta, kraj oktobra 2007. godine						
Zatvor	Tip		kapacitet	broj zatvorenika	razlika	procenat
Zenica	zatvoreni tip	Federacija BiH	707	776	69	109,76%
Foča	zatvoreni tip	Republika Srpska	284	310	26	109,15%
Polu-otvorene jedinice	polu-otvoreni	Republika Srpska	45	50	5	111,11%
Banja Luka	polu-otvoreni	Republika Srpska	291	320	29	109,97%
Istočno Sarajevo	polu-otvoreni	Republika Srpska	180	127	53	70,56%
Mostar	polu-otvoreni	Federacija BiH	184	162	22	88,04%
Doboj	zatvor distrikta	Republika Srpska	152	86	66	56,58%
Tuzla	polu-otvoreni	Federacija BiH	130	161	31	123,85%
Polu-otvorene jedinice	polu-otvoreni	Federacija BiH	58	75	17	129,31%
Sarajevo	polu-otvoreni	Federacija BiH	125	149	24	119,20%
Sarajevo, odjeljenje	polu-otvoreni	Federacija BiH	71	70	1	98,59%
Ustikolina	odjeljenje Sarajeva	Federacija BiH	32	15	17	46,88%
Bihać	polu-otvoreni	Federacija BiH	122	96	26	78,69%
Bijeljina	zatvor distrikta	Republika Srpska	93	86	7	92,47%
Orašje	odjeljenje Tuzle	Federacija BiH	89	41	48	46,07%
Trebinje	zatvor distrikta	Republika Srpska	66	33	33	50,00%
Pritvorska jedinica BiH	Pred-istražno	Država	21	21	0	100,00%
Busovača	Odjeljenje	Federacija BiH	50	90	40	180,00%
Ukupno			2700	2668	32	98,81%

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazнено-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

30

Podaci pokazuju da su neki zatvori preopterećeni, dok u drugima postoje slobodni kapaciteti. Važno je napomenuti da je analiza bazirana na statističkim podacima, tako da slobodni kapaciteti mogu biti previsoki. Međutim, treba uzeti u obzir da postoje potencijali za unapređenje klasifikacije, kako bi se rasteretili preopterećeni zatvori.

Broj jednokrevetnih ćelija

Prema Evropskim zatvorskim pravilima, pravilo br. 18, smještaj obezbijeđen za zatvorenike, a naročito smještaj za spavanje, će poštovati ljudsko dostojanstvo, i, koliko god je moguće, privatnost i higijenu, sa posebnom pažnjom na klimatske uslove, a posebno površinu, zapreminu vazduha, osvjetljenje, grijanje i ventilaciju. CPT je indicirao minimum standarda: 4 kvadratna metra po zatvoreniku u prostorijama sa više zatvorenika, i 9 do 10 kvadratnih metara za zatvorenike u individualnim ćelijama.

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

Prema pravilu 18.5. i 18.6., zatvorenici će tokom noći biti smješteni u individualne ćelije, osim ukoliko je za njih bolje da dijele spavaonicu, i to samo u slučaju kada spavaonica odgovara ovoj namjeni i kada se u njoj nalaze zatvorenici.

Broj dvokrevetnih ćelija

Projekat mora da se bavi i pitanjem mogućnosti smještaja u individualne ćelije. Međutim, smještaj u dvokrevetne ćelije može biti odgovarajući za određene svrhe, pored pretrpanosti naročito za prevenciju samoubistva. Kao posljedica toga, sljedeća tabela prikazuje trenutni broj ćelija za dva zatvorenika.

Broj ćelija, kraj oktobra 2007.			
Zatvor	Jednokrevetne	Zatvor	Dvokrevetne
Zenica	38	Zenica	48
Foča	14	Foča *	0
Polu-otvorene jedinice Foča	0	Polu-otvorene jedinice Foča	0
Banja Luka	0	Banja Luka	0
Istočno Sarajevo	0	Istočno Sarajevo	0
Mostar	0	Mostar	5
Doboj	0	Doboj	0
Tuzla	0	Tuzla	6
Polu-otvorene jedinice Tuzla	0	Polu-otvorene jedinice Tuzla	0
Sarajevo	0	Sarajevo	14
Ustikolina	0	Ustikolina	0
Bihać	0	Bihać	2
Bijeljina	0	Bijeljina	15
Orašje	2	Orašje	3
Trebinje	0	Trebinje	0
Pritvorska jedinica BiH	21	Pritvorska jedinica BiH	
Busovača	0	Busovača	0
BiH zatvor	0	BiH zatvor	0
Ukupno	75	Ukupno	93

2.2. Kvalitativna baza podataka (rezultati SWOT analize)

SWOT analiza je obuhvatila sljedeća pitanja:

- Fizičko stanje objekata
- Iskorištenost objekata na svakoj lokaciji
- Maksimalna stopa iskorištenosti (vidi u poglavlju sa detaljima)
- Opasnosti

U principu, SWOT analiza pokazuje neke uopćene probleme zatvorskog sistema u BiH, ali takođe i naglašava veliku različitost i heterogenost među zatvorima u BiH.

Analiza je podijeljena na opće rezultate i specifične rezultate, što je takođe iskorišteno kako bi se odredili pravi prioriteti u planiranju investicija.

Opći rezultati SWOT analize:

Snage:

- Visoka motivacija za unapređenje situacije zatvorenika i osoblja u zatvorima
- Proces unapređenja koji je počeo i bio realizovan u nekoliko proteklih godina
- Napori na unapređenju medicinskog tretmana
- Dobri koncepti socijalnog tretmana i zapošljavanja u zatvorima
- Određeni napori na unapređenju tehničkih sistema sigurnosti

Slabosti:

- Pretrpanost mnogih zatvora

- Nejednako iskorištavanje kapaciteta u različitim zatvorima
- Stanje mnogih objekata (naročito sanitarnog sistema)
- Manje individualnih i manjih ćelija, fokus na spavaonicama
- Namjena zatvora različita od one prije rata (npr. Kula, Sarajevo)

Mogućnosti:

- Povećanje kapaciteta otvaranjem novih zatvora
- Povećanje kapaciteta renoviranjem postojećih zatvora
- Stvaranje manjih ćelija
- Bolji sistem klasifikacije
- Izrada opće strategije

Prijetnje:

- Pretvaranje u individualne ćelije dovodi do gubitka kapaciteta
- Nedostatak finansijskih resursa
- Nedovoljna koordinacija investicionih aktivnosti

Detaljna SWOT analiza sa podacima iz svih posjećenih zatvora je prikazana u dodatku 2. Tabela prikazuje prepoznate snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje u pojedinačnim zatvorima, fokusirajući se na ciljeve projekta ograničene resursima posvećenim ovom dijelu projekta.

SWOT analiza je instrument koji se koristi za razvoj strategija. Izgradnja i inženjering imaju jake strateške pokretne sile. Međutim, u donošenju strateških odluka moraju se uzeti u obzir i mnogi drugi aspekti. Kako bi se stvorila sveobuhvatna i koherentna strategija zatvorskog sistema u BiH, predloženo je pripremanje detaljnije SWOT analize različitih zatvora. Ovaj proces nije bio moguć tokom ovog projekta. Postojeća "skraćena" SWOT

analiza se može posmatrati kao prvi korak u procesu kontinuiranog unapređenja.

3. Profil troškova (Investicioni projekti)

Osnova investicionog plana bila je analiza investicionih projekata planiranih u pojedinačnim zatvorima. Stoga, tokom posjete zatvorima se diskutovalo o već planiranim projektima. Dodatne informacije, većinom troškovi i svrhe planiranih investicionih projekata, je prikupio Milanko J. Renovica, jer tokom posjete nije bilo moguće dobiti podatke o troškovima. Projekti su klasificirani i kategorizirani u saradnji sa gospodinom Milankom J. Renovicom, kako bi se dobio pregled strateškog fokusa investicija. Ova kategorizacija omogućava sveobuhvatno sagledavanje ciljeva u koje se novac investira.

Projekti su kategorizirani kako slijedi:

- **Renoviranje:** Kako pokazuje SWOT analiza, mnogi objekti su uništeni tokom prethodnih godina, a osnovna unapređenja i renoviranja nisu bila urađena. Ovi projekti objedinjuju radove održavanja na sanitarnom i sistemu elektrifikacije, kao i unapređenje uslova za zatvorenike u ćelijama.
- **Sigurnost:** Projekti kategorizirani kao „sigurnost“ pretežno su orijentisani ka unapređenju tehničkih, organizacionih i projektantskih aktivnosti zaštite protiv bijega i drugih formi zloupotrebe u okviru zatvora.
- **Tretman:** Arhitektonski uslovi su osnova aktivnosti vezanih za tretman. SWOT analiza ilustruje već završene aktivnosti. Za svaki projekat koji ima status “tretmana”, odabran je pragmatičan pristup,

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

35

uzevši u obzir ograničenost resursa. Navedeni su samo projekti koji su označeni kao visokoprioritetni.

- **Dodatni kapaciteti:** Investicioni projekti koji se fokusiraju na renoviranje ili adaptaciju postojećih objekata ili izgradnju novih objekata u svrhu dodatnog kapaciteta su spomenuti u ovoj kategoriji.
- **Novi zatvor:** Zbog finansijskog i organizacionog obima izgradnje zatvora, definisana je ova posebna kategorija.

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

36

Zatvor	Projekat	Kategorija proejkta	Ukupni troškovi
Busovača	Renoviranje pred-istražnog sektora	renoviranje	25.000,00€
Busovača	Izgradnja sigurnosnog zida	Sigurnost	250.000,00€
Busovača	Sistem elektrifikacije	renoviranje	35.000,00€
BiH zatvor	BiH zatvor	Novi zatvor	15.500.000,00€
Doboj	renoviranje prizemlja (sanitarni sistem, kuhinja,, podovi, kupatila, prozori)	Renoviranje	200.000,00€
Doboj	Novi objekat za religioznu službu	Tretman	35.000,00€
Doboj	Dodatak pred-istražnom odjelu	Dodatni kapacitet	265.000,00€
Zenica	Renoviranje objekta za vešeraj	renoviranje	60.000,00€
Zenica	Renoviranje odjela za problematične zatvorenike	renoviranje	250.000,00€
Zenica	Stražara	sigurnost	100.000,00€
Zenica	Novi objekat za 100 zatvorenika	Dodatni kapacitet	1.000.000,00€
Zenica	Nova namjena forenzičkog odjela	Dodatni kapacitet	
Tuzla	Renoviranje zatvora u Tuzli	renoviranje	290.000,00€
Tuzla	Završetak zatvora za muškarce, polu-otvorene jedinice	Dodatni kapacitet	250.000,00€
Mostar	Sanitarne prostorije	renoviranje	0,00€
Mostar	Renoviranje podova	renoviranje	0,00€
Mostar	Dodatni kapacitet u polu-zatvorenom odjelu (krilu)	Dodatni kapacitet	1.100.000,00€
Pritvorska jedinica BiH	Dodatni kapacitet	Dodatni kapacitet	500.000,00€
Trebinje	Renoviranje zidova, podova, sanitarnog i električnog sistema	renoviranje	55.000,00€
Trebinje	Renoviranje pred-istražnog odjela	sigurnost	30.000,00€
Trebinje	Renoviranje krova i fasade	renoviranje	100.000,00€
Bijeljina	Adaptacija novog objekta	Dodatni kapacitet	1.200.000,00€
Sarajevo	Renoviranje sanitarnih sistema (uključujući kupatila i toalete u pred-istražnom odjelu	renoviranje	75.000,00€
Sarajevo	refurbishment pre-trial sector	renoviranje	50.000,00€
Sarajevo	Adaptacija dva sprata koja koristi sud	Dodatni kapacitet	100.000,00€
Sarajevo	Renoviranje prednjih vrata	sigurnost	25.000,00€
Sarajevo	Mobilni sigurnosni sistem	sigurnost	25.000,00€
Sarajevo	Dodatni kapacitet o odjelu na Igmanu	Dodatni kapacitet	450.000,00€
Orašje	Novi objekat	Dodatni kapacitet	450.000,00€
Bihać	Odjel za nove i puštene zatvorenike	Dodatni kapacitet	200.000,00€
Bihać	Renoviranje i dodatni kapacitet za pred-istražni odjel	Dodatni kapacitet	260.000,00€
Bihać	Medicinski odjel	tretman	110.000,00€
Foča	Renoviranje i dodatni kapacitet*	renoviranje and Dodatni kapacitet	1.400.000,00€
Banja Luka	Dodatni kapacitet za prijemno odjeljenje	Dodatni kapacitet	420.000,00€
Banja Luka	Rekonstrukcija objekata za medicinsku skrb (1 jednokrevetna, 2 dvokrevetne sobe)	tretman	
Banja Luka	Sekcija korekcionih prostorija, kako bi se odvojili maloljetnici od punoljetnih	tretman	
Banja Luka	Renoviranje krova	renoviranje	
Istočno Sarajevo	Kompletno renoviranje objekta za osuđene zatvorenike	renoviranje	130.000,00€
Istočno Sarajevo	Odjel za muške maloljetnike	Dodatni kapacitet	135.000,00€
			0,00€
Sokolac	Odjel za duševno oboljele pacijente	tretman	1.750.000,00€

Komentari na mjere uštede troškova

Prema izvještaju Ispitivanje efektivnosti i efikasnosti izvršenja krivičnih sankcija u BiH, broj zatvorenika po članu osoblja je 1,9 u FBiH i 1,6 u RS. U Pritvorskoj jedinici BiH ovaj odnos je čak ispod 1. U poređenju sa Austrijom, ovaj odnos za sve zatvore i osoblje u prosjeku iznosi 2,4. Zbog mogućnosti povećanja troškova uposlenika, naročito u okviru koncepta izgradnje novih objekata, trebalo bi uzeti u obzir da se resursi uposlenika trebaju efikasno iskorištavati. "Rad osoblja se odvija uz upotrebu metalnih skenera, ličnih alarmnih sistema i centralizovanog sistema kontrole vrata. Pored toga, pregled i odgovornost su osigurani kroz implementaciju evidentiranja uključivanja alarma i kapaciteta audio/video snimanja za obavještajnu upotrebu i sigurnost osoblja i zatvorenika." (Plan projekta uspostave zatvora u BiH sa visokim nivoom osiguranja, septembar 2006. godine).

Investicioni troškovi izgradnje novih zatvora se, u dužem vremenskom periodu, mogu amortizovati smanjenjem trenutnih troškova. Efekat će biti snažniji ukoliko se troškovi uposlenika povećaju ili se smanji broj kvalifikovanih uposlenika.

Takođe, u projektima kojima se dodaje kapacitet izgradnjom dodatnih spratova, trebala bi se uzeti u obzir optimalizacija troškova uposlenika. Međutim, zbog stanja postojećih objekata, efekat će biti mnogo lošiji u poređenju sa novim objektima.

Moglo bi se reći da bi se u principu zatvori zatvorenog tipa trebali koristiti za zatvorenike određene za ovu vrstu izvršenja krivičnih sankcija. Upotreba polu-otvorenih tipova zatvora za zatvorenike koji su određeni za

zatvorene tipove zatvora bi se trebala izbjegavati iz sigurnosnih razloga, tretmana, ali i troškova. Preporučuje se klasificiranje zatvorenika prema vrsti zatvora za koju su određeni.

Naročito u području projekata renoviranja i dijelom pri dogradnji spratova ili dijela objekta, zatvorenici bi mogli asistirati u neosjetljivim područjima gradnje. Podržavanje ove vrste rada zatvorenika vodi i ka povećanju upošljavanja zatvorenika i smanjenju troškova. Efekat uštede će biti između 20 i 40 posto, zavisno od konkretnog projekta i objekta.

4. Studija izvodljivosti

Načelno, može se reći da je većina zatvora u Bosni i Hercegovini bazirana na zajedničkom smještaju zatvorenika i korištenju spavaonica. Istorijski, spavaonice su bile dominantan oblik smještaja zatvorenika. Individualni smještaj je bio izuzetak samo u slučajevima opasnosti. Individualne ćelije, shodno tome, nisu utemeljene u kulturi kao centralni element zatvorske ideologije i obrazac ponašanja. Po mom mišljenju, proces senzitivizacije bi mogao biti od pomoći pri kreiranju više individualnih vidova smještaja.

Ovo je u suprotnosti sa Evropskim zatvorskim pravilima koja navode neophodnost da se zatvorenici tokom noći smještaju u individualne ćelije, uz neke izuzetke.

Sistem ocjenjivanja kapaciteta bazira se na planiranju kapaciteta od 4 kvadratna metra po zatvoreniku. Koristeći ovaj minimum standarda, u okviru općih sistema postoji problem pretrpanosti. Povećanjem ovog mjerila na preporučenih 9 do 10 kvadratnih metara koji se preporučuju za jednokrevetne sobe bi značilo gubitak kapaciteta između 40 i 50 posto.

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

Trenutno, jednokrevetni smještaj je izuzetak, što se može vidjeti u poglavlju kvantitativne analize podataka.

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

40

ZATVOR	IZVODLJIVOST STVARANJA INDIVIDUALNIH ČELIJA	POTEŠKOĆE KONVERZIJE	TEHNIČKI DETALJI KONVERZIJE
SARAJEVO	<p>Zbog trenutne pretrpanosti, aktivnosti kreiranja individualnih ćelija su ograničene u zatvoru; potrebni prostor koriste sud i ministarstvo.</p> <p>Preduslov za svako pretvaranje u individualne sobe je ili smanjenje broja zatvorenika ili iseljavanje suda i ministarstva.</p>	<p>Proširivanje objekta nije moguće, zbog lokacije na kojoj se nalazi; Na prva tri sprata su smješteni sud i ministarstvo.</p> <p>Stanje u kojem se objekat nalazi je loše, u većini soba je smješteno 10 do 12 zatvorenika; Broj zatvorenika je iznad kapaciteta.</p>	<p>Pretvaranje u manje sobe je nemoguće zbog rasporeda vrata, prozora i toaleta.</p>
MOSTAR	<p>Trenutno, pretvaranje postojećih spavaonica u manje jedinice nije ekonomično, jer bi rezultiralo smanjenjem prostora u zatvoru.</p>	<p>Proširenje objekta nije moguće. Pretvaranje u manje jedinice je moguće samo na račun kapaciteta zatvorskih mjesta.</p>	<p>Pravljenje novih vrata i povećavanje prozora.</p>
ZENICA	<p>Nastavak aktivnosti pretvaranja spavaonica u jednokrevetne sobe se može obaviti samo uz smanjenje općih</p>	<p>Proširenje objekta nije moguće zbog lokacije; smanjenje općih kapaciteta.</p>	<p>Potreban je sistem vodovoda i kanalizacije, a dodatne poteškoće su potrebni</p>

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

41

	<p>kapaciteta;</p> <p>U slučaju izgradnje zatvora u BiH, smanjenje broja zatvorenika moglo bi voditi ka smanjenju kapaciteta, što bi omogućilo pretvaranje u individualne ćelije.</p>		<p>dodatni vrata i prozori.</p>
TUZLA	<p>Pretvaranje u manje jedinice bi bilo realna opcija ukoliko se zatvorenici budu odvajali prema vrsti kazne i koristili smještaj ekonomske jedinice, i-ili ukoliko dođe do smanjenja kapaciteta.</p>	<p>Proširenje objekta nije moguće zbog lokacije objekta u centru grada. Pretvaranje u manje sobe samo na račun kapaciteta zatvorskih mjesta.</p>	<p>Potrebne su izmjene vezane za položaj vrata i prozora; takođe dodatni radovi na sanitarnom sistemu; moraju se instalirati dovod vode i kanalizacioni sistem.</p>
KULA	<p>Objekat je u jako lošem stanju; prethodno je korišten kao zatvor polu-otvorenog tipa; pretvaranje u manje jedinice je moguće jedino uz potpuno renoviranje zatvora i smanjenje zatvorskih mjesta</p>	<p>Veoma loše stanje objekta (grijanje, sanitarni sistem, zidovi, itd.) Pretvaranje u manje sobe je moguće samo na račun smanjenja kapaciteta zatvorskih mjesta.</p>	<p>Postavljanje novih prozora i vrata; instalacija grijanja. Jako loši sanitarni uslovi.</p>
FOČA	<p>Trenutno, zatvorski kapaciteti nisu u potpunosti iskorišteni, jer su određeni</p>	<p>Potrebno kompletno renoviranje, kako bi se mogle napraviti manje</p>	<p>Dijelovi zatvora koji se trenutno ne mogu koristiti za</p>

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

42

	dijelovi zatvora u jako loše stanju; mnoge sobe se ne koriste zbog loših uslova; moralo bi se izvršiti potpuno renoviranje; u obzir dolazi i postepeno renoviranje uz smanjenje kapaciteta.	spavaonice.	smještaj zatvorenika se mogu pretvoriti u manje jedinice: izgradnja novih vrata; instalacija kanalizacije i vodovoda; potrebne sveobuhvatne izmjene.
DOBOJ	Nema ekonomskih mogućnosti za pretvaranje u manje jedinice. Vrlo loše stanje objekta.	Nema odgovarajućih prostorija za zatvorenike, u slučaju pretvaranja u manje jedinice doći će do značajnog smanjenja kapaciteta.	Nema savremenih sanitarnih prostorija, izgradnja vrata i prozora.
BANJA LUKA	Loše stanje objekta; pretvaranje u manje jedinice je moguće samo uz smanjenje kapaciteta.	Neophodno je kompletno renoviranje objekta, čime će se smanjiti opći kapaciteti.	Potrebno je izmještanje prozora, hodnika, vrata i sanitarnog sistema.
Pritvorska jedinica BiH	Napravljene individualne ćelije	Potrebno potpuno renoviranje objekta. Doći će do smanjenja općih kapaciteta.	Završeno.
Zatvor BiH	Tehnički izvodljivo ali uz ograničenje troškova ili gubitke u kapacitetu.	Ograničeni resursi	Potrebno ponovno planiranje zbog smanjenja kapaciteta.

Pravljenje individualnih ćelija je moguće planirati samo dugoročno, uz strategiju rekonstrukcije zatvora i izgradnje novih kapaciteta. Pretvaranje spavaonica u jednokrevetne ili dvokrevetne ćelije može se izvesti pod sljedećim uslovima:

- Finansijski resursi
- Tehnička ograničenja
- Gubitak kapaciteta (smanjenje općih kapaciteta svakog zatvora) zahtijeva izgradnju novih zatvora

U skladu sa Izvještajem o posjeti zatvorskih ustanova u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, ispred Vijeća Evrope koje predlaže pretvaranje spavaonica u manje jedinice uprkos tehničkim problemima, opće smanjenje kapaciteta zahtijeva izgradnju novih zatvora ili proširivanje starih, što implicira dodatne finansijske resurse.

Zatvori BiH sa maksimalnim kapacitetom od 350 mjesta zahtijevaju velike investicije koje BiH vjerovatno ne može u potpunosti sama finansirati. Zatvor bi imao sljedeće prednosti: zatvor bi imao savremenu tehničku sigurnosnu opremu, koja bi donijela uštedu troškova za uposlenike i koja je kombinovana sa savremenim uslovima smještaja i tretmana zatvorenika.

Zatvor je konceptualno osmišljen da pruži visoku sigurnost pritvorenika i osuđenika. Kako je kapacitet pred-istražne jedinice ograničen na maksimum od 40, pritvorenici na državnom nivou bi mogli u potpunosti biti smješteni na državnom nivou. Otvaranje zatvora na nivou Bosne i Hercegovine će stvoriti kapacitet za rad sa opasnim zatvorenicima, te pomoći u tretiranju sistemskih problema. Plan za stvaranje visokog stepena sigurnosti zatvorenika će rasteretiti zatvore u Zenici i Foči koji imaju značajan problem pretrpanosti, i na taj način dugoročno riješiti

problem pretrpanosti u oba ova zatvora. Ovim se takođe stvara osnova za kreiranje manjih ćelija. "Entitetski zatvori će biti u stanju da preusmjere svoje prioritete na unapređenje programa rehabilitacije za zatvorenike i promociju reintegracije u zajednicu ukoliko njihovi najproblematičniji zatvorenici budu premješteni." Iako zatvor na nivou Bosne i Hercegovine zahtijeva značajne početne kapitalne troškove i visoke godišnje operativne troškove, on u isto vrijeme obezbjeđuje standardni smještaj zatvorenika, rasterećujući druge institucije i osiguravajući odgovarajuću klasifikaciju sigurnosti, ukoliko je klasifikacija organizovana na centralnom nivou.

Uzevši u obzir trenutno fizičko stanje zatvora, strukturu zatvora u BiH i finansijske izazove pretvaranja i stvaranja individualnih ćelija, predlaže se dugoročna ili srednjeročna strategija pretvaranja u manje jedinice. Postepena strategija kontinuiranog stvaranja individualnih ili dvokrevetnih ćelija će voditi ka izvršenju krivičnih sankcija u skladu sa Evropskim zatvorskim pravilima. Takva dugoročna strategija implicira stvaranje novih kapaciteta (novi zatvor na državnom nivou) koji rasterećuju druge zatvore koji onda postepeno moraju investirati u renoviranje i adaptiranje spavaonica i stvaranje individualnih jedinica smještaja. Pored toga, svi planirani investicioni projekti čiji je cilj stvaranje novog zatvorskog smještaja bi bili ponovo isplanirani u smislu kreiranja individualnih ili dvokrevetnih ćelija. Naravno, tehnički zahtjevi kao i finansijska ograničenja bi morali biti uzeti u obzir.

5. Rezultati

Načelno, zatvorski sistem u BiH odaje sliku heterogenosti u različitim aspektima. Naročito, kompleksna ustavna struktura je izazov za

koherentnu strategiju zatvorskog sistema u BiH, koja je osnova programa upravljanja nekretninama.

5.1. Preporuke

Zatvorski sistem u BiH se susreće sa pet osnovnih izazova kada se govori o arhitektonskoj dimenziji:

- Prilagođavanje evropskim standardima
- Pretrpanost
- Optimalizacija iskorištenosti zatvora
- Promjena u strukturi zatvorenika nakon rata
- Unapređenje saradnje između različitih nivoa vlasti

Na osnovu analize podataka i posmatranja tokom posjeta zatvorima, projektni tim preporučuje sljedeće:

1. Sistem informacija uprave

Zahvaljujući iskustvima na projektu, integrirana baza podataka sa osnovnim podacima o zatvorenicima i zatvorima će biti od koristi sljedećim projektima i služiti kao aktuelna i objektivna osnove za različite nivoe uprave. Pored toga bi trebalo ustanoviti standarde za podatke i pripremanje izvještaja. U Austriji postoji takav sistem, tzv. integrirana administracija kazneno-popravnih ustanova (Integrierte Vollzugsverwaltung) koja sadrži sve lične podatke o zatvorenicima, redovno ažurirane analize kapaciteta, informacije o aktivnostima zatvorenika. Što se tiče ovog projekta, takav sistem upravljanja informacijama mora pružiti stvarne podatke o kapacitetu, kao i prijašnjoj i trenutnoj populaciji zatvora, klasificiranoj prema grupama zatvorenika.

Pored informacija o zatvorenicima i kapacitetu, potrebno je prikupljati informacije o investicionim projektima, poput procjene troškova, stvarnih troškova, statusa realizacije i mogućih problema u realizaciji, te takve informacije čuvati na jednom centralnom mjestu i redovno provjeravati i ažurirati.

2. Koordinacione pozicije u okviru ministarstva BiH koje koordiniraju aktivnosti sa entitetima

Uzevši u obzir ustavnu realnost BiH, za koherentan razvoj zatvorskog sistema u BiH, koordinacione strukture između različitih nivoa uprave su neophodne kako bi se osiguralo da se izbjegnu preopširnosti u proširenju kapaciteta, te da se kapaciteti prošire u sektorima sa posebnim potrebama. Po mom mišljenju, u okviru ministarstva BiH potrebno se oformiti poziciju koja će biti zadužena za koordinaciju građevinskih i arhitektonskih projekata sa datim entitetima. Ova pozicija bi trebala da pruža podršku zatvorima u upravljanju projektima, koordinira aktivnosti, analizira podatke i prikuplja aktuelne informacije o podacima potrebnim za arhitektonski razvoj.

3. Smanjenje pretrpanosti zatvora

Zatvorski sistem u BiH, načelno, a naročito neki zatvori (Banja Luka, Foča, Sarajevo, Tuzla, Zenica) imaju problem prenaseljenosti zatvorenicima. Moraju se stvarati dodatni kapaciteti. Moraju se odrediti prioriteta u investicijama koji će rasteretiti zatvore u kojima postoji konstantan problem pretrpanosti.

4. Koncentrisanje na renoviranje postojećih objekata

Kako je kapacitet jedan od izuzetno oskudnih resursa zatvorskog sistema, postojeći zatvori bi trebali biti renovirani kako bi se obezbijedili kapaciteti. Nerealno je graditi nove zatvore i zatvarati stare, jer su za to potrebni mnogo veći finansijski resursi. Zbog toga, postojeće zatvore bi trebalo renovirati, kako bi se obezbijedili minimalni standardi. Međutim, zatvori u kojima ne postoji stalna pretrpanost bi trebali planirati pretvaranje spavaonica u manje ćelije. Pored toga, optimalizacija procedura klasifikacije bi mogla voditi ka boljem doprinosu zatvorenika, tako da pretrpanost sa jedne strane i slobodni kapaciteti sa druge mogu biti kompenzirani (vidi tabelu analiza kapaciteta).

5. Realizacija zatvora BiH

Rad novih zatvora na državnom nivou bi mogao popuniti neke praznine. Kreiraju se novi kapaciteti, a problem pretrpanosti drugih zatvora se rješava novim zatvorima. Ova mjera bi trebala doprinijeti smanjenju pretrpanosti u drugim zatvorima (naročito u Foči i Zenici), a zauzvrat, dobiveni kapaciteti bi se mogli iskoristiti za kreiranje individualnih ćelija u tim zatvorima, pod uslovom da se zatvorenici premjeste iz upitnih u nove zatvore. Iako novi zatvori garantuju više standarde, projekat još uvijek zahtijeva visoke finansijske potrebe.

6. Jednokrevetni smještaj

Uzevši u obzir rezultate studije izvodljivosti i finansijska ograničenja zatvorskog sistema BiH, preporučuje se pragmatična **dugoročna strategija** implementacije individualnih smještaja. Pretvaranje postojećih spavaonica u individualne ćelije nije trenutno moguće iz razloga pretrpanosti. Izgradnja novih zatvora, međutim, će obezbijediti osnovu za ovakve konverzije. Investicioni projekti kreiranja novih individualnih ćelija bi trebali imati prioritet. Investicioni plan je kreiran na osnovu ove ideje.

7. Uzimanje u obzir individualnih ili manjih ćelija u investicionim projektima

U određenom broju investicionih projekata čiji je cilj dodavanje kapaciteta nisu uzete u obzir individualne ćelije. Preporučuje se detaljna analiza ovih projekata kako bi se vidjelo da li se ovi projekti mogu ponovo planirati, uzevši u obzir izvodljivost.

Dodatni kapacitet		
Zatvor	Dodatak kapacitetu	
	Jednokrevetne	Dvokrevetne
Zenica	100	50
Foca	23	0
Polu-otvorene jedinice Foča	0	0
Banja Luka	0	2
Istočno Sarajevo	0	0
Mostar	20	20
Doboj	0	0
Tuzla	0	0
Polu-otvorene jedinice Tuzla	0	0
Sarajevo	0	0
Ustikolina	0	0
Bihać	18	14
Bijeljina	10	0
Orašje	1	3
Trebinje	0	0
Pritvorska jedinica BiH	16	
Busovača	0	0
BiH zatvor	29	156
Ukupno	217	245

Kapacitet u 2011. godini		
Zatvor	Kapacitet u 2011.	
	Jednokrevetne	Dvokrevetne
Zenica	138	98
Foča *	37	0
Polu-otvorene jedinice Foča	0	0
Banja Luka	0	2
Istočno Sarajevo	0	0
Mostar	20	22
Doboj	0	0
Tuzla	0	6
Polu-otvorene jedinice Tuzla	0	0
Sarajevo	0	14
Ustikolina	0	0
Bihać	18	16
Bijeljina	10	15
Orašje	3	6
Trebinje	0	0
Pritvorska jedinica BiH	37	0
Busovača	0	0
BiH zatvor	29	156
Ukupno	292	335

8. Optimalizacija upotrebe postojećih zatvora (posebno zatvora Sarajevo)

Zgrada zatvora u Sarajevu ima 5 spratova, iako se već nekoliko godina dva sprata koriste kao kancelarije za sudije i ministre. Preuzimanje dva sprata koja trenutno koriste sudije i ministri nudi dobre mogućnosti za ustanovu da obezbijedi smještaj koji bi mogao ispuniti savremene standarde. Ovo bi stvorilo mogućnost povećana raspoloživog smještaja u okviru zatvora bez većih remećenja funkcionisanja ostatka zatvora. Po završetku ovih aktivnosti, bilo bi moguće smanjiti broj zatvorenika koji zauzimaju sobe u postojećem dijelu zatvora, i ukoliko postoje raspoloživi fondovi, možda se neke od ovih soba mogu pretvoriti u manje jedinice za smještaj.

9. Koncentracija snaga na pojedinačne zatvore

SWOT analiza pokazuje da pojedinačni zatvori imaju snage za tretman i smještaj različitih grupa zatvorenika. Preporučuje se detaljnija analiza snaga i razrada klasifikacionog sistema u skladu sa prepoznatim snagama.

10. Razmatranje međuzavisnosti projekata

Građevinski projekti često imaju uticaja na druge zatvore. Jedan investicioni projekat može uticati na zatvorski sistem uopće i tako dovesti do sljedećih investicionih potreba i mjera.

Na primjer, osnivanje novog zatvora na državnom nivou utiče na zatvore u Zenici i Foči jer ih rasterećuje. Naravno, u Zenici i Foči moraju biti poduzete dodatne mjere, poput pretvaranja spavaonica u individualne smještaje, ili efikasnijeg odvajanja maloljetnika od punoljetnih zatvorenika.

Drugi primjer je osnivanje nove bolnice za forenzičke zatvorenike. Ovaj projekat će rasteretiti Zenicu za 40 pacijenata, što znači da se objekat može iskoristiti u druge svrhe. U slučaju da se objekat koristi u druge svrhe, mogu uslijediti klasifikacija kao i građevinske aktivnosti. Ove odluke se mogu donositi samo ukoliko se izgradi bolnica, a zatvorenici se premjeste iz Zenice u novu forenzičku jedinicu.

Dakle, izrađeni višegodišnji investicioni planovi se moraju smatrati dinamičnima a ne statičnim. Izrađeni investicioni plan je samo skica koju treba prilagoditi u skladu sa donešenim strateškim investicionim odlukama.

5.2. Program upravljanja imovinom

Načelno, kaznene institucije ne bi trebalo smatrati samo fizičkim preprekama zatvorenika ka slobodi. Njihova druga funkcija (a možda i prva po važnosti) je rehabilitacija osuđenih osoba i mogućnost da rade na svom napredovanju.

Sljedeći prioriteti su intenzivno diskutovani na trećem sastanku koordinacione grupe. Ovi predloženi prioriteti obezbjeđuju osnovu za ocjenjivanje projekata. Naravno da se implementacija projekata neće desiti u isto vrijeme, ali bi njihova realizacija trebala biti planirana kako bi se mogao pripremiti opći plan razvoja. Prijedlog je potvrdila i koordinaciona grupa, koja je naglasak stavila na značaj novog zatvora na državnom nivou i nove kapacitete za zatvorenike koji su psihijatrijski slučajevi.

Tri prioriteta uključuju:

U osnovi, prioritet 1 naglasak stavlja na unapređenje infrastrukture, sigurnosti zatvorenika i osoblja i uslove prostorija za smještaj zatvorenika, tj. spavaonica.

Prioritet 1a:

- U zatvorima u kojima je prekoračen maksimum popunjenosti, moraju se izgraditi nove sobe (tj. u Zenici i Foči), ili zatvorenici moraju biti premješteni u druge institucije (zatvorenici iz Zenice mogu biti premješteni u novi zatvor BiH). Pretrpanost trenutno postoji u zatvorima zatvorenog tipa, tako da se zbog ograničenih resursa predlaže investiranje u ove zatvore.

- Proširenje kapaciteta za pritvorenike koji čekaju na suđenje je neophodno ukoliko postoji pretrpanost pritvorenika u predistražnom postupku, ili uslovi smještaja nisu odgovarajući za pritvorenike. (Naročito u Istočnom Sarajevu, jer je smještaj korišten kao polu-otvoreni zatvor i nije adekvatan za pritvorenike u predistražnom postupku).
- Proširenje kapaciteta za zatvorenike bi se na prvom mjestu trebalo kreirati u zatvorenim odjelima, jer u ovim dijelovima postoji nedostatak ćelija.
- Projekti čiji je cilj eliminiranje sigurnosnih nedostataka i obezbjeđivanje sveobuhvatnih sigurnosnih sistema.
- Posebna pažnja je posvećena modificiranju objekata kako bi se garantovala iskorištenost sadržaja (tj. sanitarni sistem, elektrifikacija) kako bi se obezbijedio minimum standarda za smještaj zatvorenika.
- Ovaj prioritet se takođe fokusira na smještaj posebno osjetljivih grupa (psihijatrijski bolesnici, žene, maloljetnici).

Prioritet 1b:

Koncentriše se na pretvaranje spavaonica, naročito na

- Smanjenje na individualne ili manje (dvokrevetne) ćelije
- Renoviranje ćelija koje su adekvatne za posebne grupe zatvorenika

Prioritet 2 je baziran na unapređenju tretmana zatvorenika i sadrži projekte vezane za smještaj koji omogućavaju bolji tretman (medicinski, socijalni, tretman vezan za rad) kao i potrebno renoviranje, uključujući naročito:

- Unapređenje životnih uslova u postojećim zatvorima, za zatvorenike, kao i
- Unapređenje uslova rada za stražare

- Nove objekte za radne prostorije
- Modernizaciju medicinskih odjela
- Fokusiranje na izgradnju ili rekonstrukciju postojećih objekata, kako bi se stvorila osnova za dugoročno korištenje ovih sadržaja,
- Dodatak kapaciteta u sektorima koji nisu pretrpani, ali dodatni kapacitet je mnogo bitniji za dugoročni razvoj zatvora i zatvorskog sistema.

Prioritet 3 stavlja naglasak na objekte i uslove smještaja i unapređenje infrastrukture, poput:

- Povećavanje zatvora u kojima ne postoji problem pretrpanosti
- Povećanje i adaptacija administrativnih objekata
- Povećanje ekonomskih jedinica zatvora u kojima trenutno ne postoji problem pretrpanosti
- Drugi investicioni projekti.

Ove definisane kategorije su osnova za klasifikaciju investicionih projekata koje su pripremili zatvori i koje je analizirao projektni tim.

Kako je nemoguće simultano realizovati sve projekte, realizacija svakod od projekata je određena na osnovu prioriteta (projekti sa prioritetom 1a i 1b će biti realizovani prije projekata 2 i 3). Važno je naglasiti da projekti 1a i 1b moraju biti realizovani kako bi se obezbijedili odgovarajući standardi. Projekti prioriteta 2 su takođe neophodni i moraju biti realizovani. Projekti prioriteta 3 su važni ali ih je potrebno ponovo procijeniti prije realizacije, jer njihova korisnost zavisi od specifičnih okolnosti (npr. Porast broja zatvorenika, broja pritvorenika,...).

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

54

Prioritet 1a

Zatvor	Projekat	Kategorija projekta	Dodatni kapacitet
Busovača	renoviranje pred-istražnog sektora	renoviranje	
Busovača	Podizanje sigurnosnog zida	Sigurnost	
Busovača	Sistem električnog napajanja	renoviranje	
BiH Zatvor	BiH zatvor	novi zatvor	350
Doboj	renoviranje prizemlja (sanitarni sistem, kuhinja, podovi, kupatila, prozori)	renoviranje	
Zenica	Renoviranje odjela za problematične zatvorenike	renoviranje	
Zenica	stražara	sigurnost	
Tuzla	renoviranje zatvora u Tuzli	renoviranje	
Mostar	Sanitarne prostorije	renoviranje	
Pritvorska jedinica BiH	Dodatni kapacitet	Dodatni kapacitet	16
Trebinje	Renoviranje zidova, podova, sanitarnog i električnog sistema	renoviranje	
Trebinje	Renoviranje pred-istražnog odjela	sigurnost	
Sarajevo	Renoviranje sanitarnog sistema (uključujući kupatila i toalete pred-istražnom odjelu)	renoviranje	
Sarajevo	renoviranje pred-istražnog sektora	renoviranje	
Sarajevo	Adaptacija dva sprata koja koristi sud	Dodatni kapacitet	50
Foča	renoviranje i dodatni kapacitet *	renoviranje i dodatni kapacitet	88
Banja Luka	Dodatni kapaciteti za prijemno odjeljenje	Dodatni kapacitet	10
Banja Luka	Odjel za korekzione prostorije, kako bi se odvojili maloljetni od punoljetnih zatvorenika	tretman	8
Istočno Sarajevo	Renoviranje objekta za osuđene zatvorenike	renoviranje	
Istočno Sarajevo	Odjel za muške maloljetnike	Dodatni kapacitet	14
Sokolac	Odjel za duševno oboljele pacijente	tretman	
			566

Prioritet 1b

Zatvor	Projekat	Kategorija projekta	Dodatni kapacitet
Zenica	Novi objekat za 100 zatvorenika	Dodatni kapacitet	100
Tuzla	Završetak zatvora za muškarce, polu-otvorene jedinice Tuzla	Dodatni kapacitet	75
Bijeljina	Adaptacija novog objekta	Dodatni kapacitet	80
Bihać	Odjel za nove i puštene zatvorenike	Dodatni kapacitet	30
			285

Prioritet 2

Zatvor	Projekat	Kategorija projekta	Dodatni kapacitet
Doboj	Novi objekat za religioznu službu	tretman	
Zenica	Renoviranje objekta za vešeraj	renoviranje	
Mostar	Renoviranje podova	renoviranje	
Trebinje	Renoviranje krova i fasade	renoviranje	
Sarajevo	Renoviranje prednjih vrata	sigurnost	
Orašje	Novi objekat	Dodatni kapacitet	60
Bihać	Renoviranje i dodatni kapacitet u pred-istražnom odjelu	Dodatni kapacitet	20
Bihać	Medicinski odjel	tretman	
Banja Luka	Rekonstrukcija prostorija za medicinsku skrb (1 jednokrevetna, 2 dvokrevetne sobe)	tretman	
Banja Luka	Renoviranje krova	renoviranje	

Prioritet 3

Zatvor	Projekat	Kategorigja projekta	Dodatni kapacitet
Doboј	Dodatak pred-istražnom odjelu	Dodatni kapacitet	60
Mostar	Dodatni kapacitet u polu-zatvorenom odjelu (krilu)	Dodatni kapacitet	60
Sarajevo	Mobilni sistem sigurnosti	sigurnost	
Sarajevo	Dodatni kapacitet u odjelu na Igmanu	Dodatni kapacitet	40
			160

5.3. Višegodišnji investicioni plan

Višegodišnji investicioni plan je baziran na sljedećim pretpostavkama:

- Najbolja iskorištenost postojećih objekata
- Realizacija i procjena planiranih građevinskih projekata
- Investicioni plan za 4 godine
- Ograničena finansijska sredstva
- Poštovanje Evropskih zatvorskih pravila
- Konstantan razvoj ka Evropskim zatvorskim pravilima
- Planiranje u skladu sa prioritetima određenim u programu upravljanja nekretninama iz ovog izvještaja

U poređenju sa Austrijom, sistem finansiranja zatvora je mnogo kompleksniji. Može se reći da postoji velika potreba za dodatnim finansijskim sredstvima. Pored donacija vlade (i sa državnog i sa entitetskog nivoa), finansijska sredstva obezbjeđuju Evropska unija ili druge države.

U okviru ovog projekta, nije moguće prikupiti kompletne informacije o različitim donatorima investicionih projekata navedenih na listi. Osnovni razlog za to je činjenica da još uvijek nisu donešene odluke o aplikacijama

za finansijske donacije. Međutim, za prvu izmjenu finansijskog plana, pitanje donacija mora biti jasno i redovno ažurirano.

Sljedeći višegodišnji plan je pripremljen za četiri godine, iako četvrta godina nije kompletna zbog međuzavisnosti i strateških odluka koje trenutno ne mogu u potpunosti biti planirane i predviđene. Finansijski plan se bazira na kvalitativnoj i kvantitativnoj analizi podataka, programu upravljanja nekretninama, opisanim prioritetima i preporukama datim u izvještaju. Ovo je prvi nacrt koji treba da bude prilagođen u skladu sa strateškim odlukama ministarstava BiH.

Kako je jedan od osnovnih problema pretrpanost, većina projekata planira povećanje kapaciteta. Sljedeća tabela prikazuje detaljan plan povećanja kapaciteta:

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosni i Hercegovini
BA 06 IB JH 02 TL

57

Zatvor	Projekat	Prioritet	Dodatni Kapacitet	Ukupno
BiH zatvor	BiH zatvor	1a	350	
Mostar	Adaptacija postojećih administrativnih prostorija za potrebe izvršenja zatvorske kazne	1a	30	
Pritvorska jedinica BiH	Dodatni kapaciteti	1a	16	
Sarajevo	Adaptacija dva sprata koja koristi sud	1a	50	
Foča	Dodatni kapacitet. Izgradnja sekcije sa maksimalnim obezbjeđenjem i intenzivnim programom tretmana visoko-rizičnih osuđenika	1a	88	
Banja Luka	Dodatni kapaciteti za prijemno odjeljenje	1a	10	
Banja Luka	Odjel za korekzione prostorije, kako bi se odvojili maloljetni od punoljetnih zatvorenika	1a	8	
Istočno Sarajevo	Odjel za muške maloljetnike	1a	14	566
Zenica	Novi objekat za 100 zatvorenika	1b	100	
Tuzla	Završetak zatvora za muškarce, polu-otvorene jedinice Tuzla	1b	75	
Bijeljina	Adaptacija novog objekta	1b	80	
Bihać	Odjel za nove i puštene zatvorenike	1b	30	285
Orašje	Novi objekat	2	60	
Bihać	Renoviranje i dodatni kapaciteti	2	20	80
Doboj	Dodatni kapacitet u pred-istražnom odjelu	3	60	
Mostar	Dodatni kapacitet u polu-zatvorenom odjelu	3	60	
Sarajevo	Dodatni kapacitet u odjelu na Igmanu	3	40	160
		Ukupno	1091	

Projekti kategorije 1a teže smanjenju pretrpanosti u zatvorima kombinovanom sa pitanjima posebnog tretmana i odvajanja. Ovo se takođe odnosi na projekte kategorije 1b, iako su ovi projekti namijenjeni za zatvore u kojima pretrpanost nije toliko visoka, ali postoje nove mogućnosti za bolje odvajanje, klasifikaciju i smještaju u individualnim sobama. Kod projekata kategorije 2 i 3 osnova je rasterećivanje drugih zatvora, kako bi kapacitet koji se dobije mogao biti iskorišten za pretvaranje spavaonica u jednokrevetni smještaj. Preporučuje se detaljan

uvid u projekat sa fokusom na uvećanje kapaciteta, u smislu budućeg iskorištavanja kapaciteta u potpunosti. Ovo se odnosi na koherentnu strategiju za zatvorske sisteme u BiH.

Jednokrevetni smještaj je trenutno izuzetak: ukupno 75 ćelija. Samo Foča, Zenica i Pritvorska jedinica BiH imaju ovaj tip smještaja. Isto se odnosi i na dvokrevetne ćelije: ukupno 90, većinom u Zenici, i dijelom u Sarajevu i Bijeljini. Realizacija svih predloženih projekata bi vodila ka povećanju u 2011. godini: 217 jednokrevetnih i 245 dvokrevetnih ćelija.

Dodatni kapacitet		
	Dodatni kapacitet	
Zatvor	Jednokrevetna	Dvokrevetna
Zenica	100	50
Foča	23	0
Polu-otvorene jedinice Foča	0	0
Banja Luka	0	2
Istočno Sarajevo	0	0
Mostar	20	20
Doboj	0	0
Tuzla	0	0
Polu-otvorene jedinice Tuzla	0	0
Sarajevo	0	0
Ustikolina	0	0
Bihać	18	14
Bijeljina	10	0
Orašje	1	3
Trebinje	0	0
Pritvorska jedinica BiH	16	
Busovača	0	0
BiH zatvor	29	156
Ukupno	217	245

Kapacitet u 2011. godini		
	Kapacitet u 2011.	
Zatvor	Jednokrevetna	Dvokrevetna
Zenica	138	98
Foča *	37	0
Polu-otvorene jedinice Foča	0	0
Banja Luka	0	2
Istočno Sarajevo	0	0
Mostar	20	22
Doboj	0	0
Tuzla	0	6
Polu-otvorene jedinice Tuzla	0	0
Sarajevo	0	14
Ustikolina	0	0
Bihać	18	16
Bijeljina	10	15
Orašje	3	6
Trebinje	0	0
Pritvorska jedinica	37	0
Busovača	0	0
BiH zatvor	29	156
Ukupno	292	335

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosna i Hercegovina
BA 06 IB JH 02 TL

59

Zatvor	Projekat	Kategorija projekta	Dodatni kapacitet	Prioritet	2008.	2009.	2010.	2011.	Ukupno	Finansira	
Busovača	Renoviranje pred-istražnog sektora	Renoviranje		1a	25.000.00€				25.000.00€		
Busovača	Izgradnja sigurnosnog zida	Sigurnost		1a	250.000.00€				250.000.00€		
Busovača	Sistem električne energije	Renoviranje		1a	35.000.00€				35.000.00€		
BIH zatvor	BIH zatvor	Novi zatvor	350	1a	2.500.000.00€	5.000.000.00€	5.000.000.00€	3.000.000.00€	15.500.000.00€		
Doboj	renoviranje prizemlja (sanitarni sistem, kuhinja, podovi, kupatila, prozori)	Renoviranje		1a	200.000.00€				200.000.00€		
Doboj	Novi prostor za religioznu službu	Tretman		2		35.000.00€			35.000.00€		
Doboj	Dodatak pred-istražnom odjelu	Dodatni kapacitet	60	3			265.000.00€		265.000.00€		
Zenica	Renoviranje objekta u kojem se nalazi vešeraž	Renoviranje		2	30.000.00€	30.000.00€			60.000.00€	FBIH	60.000.00€
Zenica	Renoviranje odjela za problematične zatvorenike	Renoviranje		1a	250.000.00€				250.000.00€	FBIH	250.000.00€
Zenica	Stražara	Sigurnost		1a	100.000.00€				100.000.00€	FBIH	100.000.00€
Zenica	Novi objekat za 100 zatvorenika	Dodatni kapacitet	100	1b		500.000.00€	500.000.00€		1.000.000.00€	FBIH	1.000.000.00€
Zenica	Nova upotreba forenzičkog odjela	Dodatni kapacitet	Međuzavisnost								
Tuzla	Renoviranje zatvora u Tuzli	Renoviranje		1a	290.000.00€				290.000.00€	FBIH	170.000.00€
Tuzla	Završetak zatvora za muškarce polu-otvorene jedinice Tuzla	Dodatni kapacitet	75	1b	250.000.00€				250.000.00€		
Mostar	Sanitame prostorije	Renoviranje		1a	23.000.00€				23.000.00€		
Mostar	Dodatni kapacitet u polu-zatvorenom odjelu (krilu)	Dodatni kapacitet	60	3			550.000.00€	550.000.00€	1.100.000.00€		
Mostar	Adaptacija postojećih administrativnih prostorija za potrebe izvršenja kazne	Dodatni kapacitet	30	1a	13.000.00€				13.000.00€		
Pritvorska jedinica BiH	Dodatni kapacitet	Dodatni kapacitet	16	1a	250.000.00€	250.000.00€			500.000.00€		
Trebinje	Renoviranje zidova, podova, sanitarnih i električnih sistema	Renoviranje		1a	55.000.00€				55.000.00€		
Trebinje	Renoviranje pred-istražnog odjela	Sigurnost		1a	30.000.00€				30.000.00€		
Trebinje	Renoviranje krova i fasade	Renoviranje		2		100.000.00€			100.000.00€		
Bijeljina	Adaptacija novog objekta	Dodatni kapacitet	80	1b	750.000.00€	450.000.00€			1.200.000.00€	RS	900.000.00€
Sarajevo	Renoviranje sanitarnih sistema (uključujući kupatila i toalete u pred-istražnom odjelu)	Renoviranje		1a	75.000.00€				75.000.00€		
Sarajevo	Renoviranje pred-istražnog sektora	Renoviranje		1a	50.000.00€				50.000.00€		
Sarajevo	Adaptacija dva sprata koja koristi sud	Dodatni kapacitet	50	1a		100.000.00€			100.000.00€		
Sarajevo	Renoviranje prednjih vrata	Sigurnost		2	25.000.00€				25.000.00€		
Sarajevo	Mobilni sigurnosni sistem	Sigurnost		3			25.000.00€		25.000.00€		
Sarajevo	Dodatak kapacitetima u odjelu na Igmanu	Dodatni kapacitet	40	3			200.000.00€	250.000.00€	450.000.00€		
Orašje	Novi objekat	Dodatni kapacitet	60	2	225.000.00€	225.000.00€			450.000.00€	RS	450.000.00€
Bihac	Odjel za nove i puštene zatvorenike	Dodatni kapacitet	30	1b	50.000.00€	100.000.00€	50.000.00€		200.000.00€		
Bihac	Renoviranje i dodatni kapacitet u pred-istražnom odjelu	Dodatni kapacitet	20	2		100.000.00€	100.000.00€	60.000.00€	260.000.00€		
Bihac	Medicinski odjel	Tretman		2				110.000.00€	110.000.00€		
Foča	Renoviranje krova, sanitarnog sistema, sportskih prostorija, sistema video nadzora	Renoviranje		1a	350.000.00€				350.000.00€		
Foča	Dodatni kapaciteti, izgradnja sekcije sa maksimalnim obezbjeđenjem i intenzivnim programom tretmana za visoko.rizične osuđenike	Dodatni kapacitet	88	1a	700.000.00€	350.000.00€			1.050.000.00€		
Banja Luka	Dodatni kapaciteti za prijemno odjeljenje	Dodatni kapacitet	10	1a	210.000.00€	210.000.00€			420.000.00€		
Banja Luka	Rekonstrukcija prostorija za medicinsku skrb (1 jednokrevetna i 2 dvokrevetne)	Tretman		2		25.000.00€			25.000.00€		
Banja Luka	Odjel za korekzione prostorije, kako bi se odvojili maloljetni od punoljetnih zatvorenika	Tretman	8	1a		100.000.00€	200.000.00€		300.000.00€		
Banja Luka	Renoviranje krova	Renoviranje		2		30.000.00€			30.000.00€		
Istočno Sarajevo	Kompletno renoviranje objekta za osuđene zatvorenike	Renoviranje		1a	65.000.00€	65.000.00€			130.000.00€		
Istočno Sarajevo	Odjel za muške maloljetnike	Dodatni kapacitet	14	1a		70.000.00€	65.000.00€		135.000.00€		
									0.00€		
Sokolac	Odjeljenje za mentalno oboljele pacijente	Tretman		1a	400.000.00€	600.000.00€	750.000.00€		1.750.000.00€		
			1091		6.801.000.00€	7.740.000.00€	6.966.000.00€	3.970.000.00€			

6. Završne napomene i zaključak

Gore elaborirani instrumenti su primijenjeni na konkretni scenario planiranja i pretpostavki. Instrumenti korišteni u ovom projektu su dodati u formi dodataka na projektnu dokumentaciju. Ovi instrumenti mogu poslužiti kao predložak za zatvorsku administraciju na različitim nivoima u BiH, te takođe iskorišteni za druge scenarije i primijenjeni u formi kontinuiranog planiranja. To je vrsta pristupa iterativnom planiranju koja se koristi u velikim projektima. Projekat počinje pripremanjem plana na visokom nivou, i, kako vrijeme prolazi, aktivnosti koje su neophodne za implementiranje projekta postaju određenije, te projekat mora biti prilagođen i komplementiran u skladu sa novonastalim okolnostima. Načelno, plan se sastoji od planova za 3 do 5 godina koji su povezani. Na kraju jedne godine, plan se prilagođava novim uslovima i priprema se novi plan za posljednju godinu.

Osnovno pitanje vezano za bilo koju reformu kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini je stvaranje jedinstvene zatvorske administracije u Ministarstvu pravde na državnom nivou. Tri postojeće administracije bi trebale da se ujedine, kako bi se izbjeglo dupliciranje i svi drugi zabilježeni nedostaci. Sinergije i resursi se mogu iskoristiti na zadovoljavajući način, čime se istovremeno štedi i vrijeme i novac.

Dodatak 1: SWOT analiza (formular)

Dodatak 2: Pregled SWOT analize zatvora u BiH

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosna i Hercegovina
BA 06 IB JH 02 TL

61

Zatvor:

	Snage / Dobro	Slabosti / Loše
za koju grupu zatvorenika		
tretman		
sigurnost		
infrastruktura		
prvobitna namjera KPZ		

Mogućnosti Mogućnosti daljeg razvoja zatvora	Prijetnje Faktori koji mogu ugroziti daljnji razvoj

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosna i Hercegovina
BA 06 IB JH 02 TL

62

SWOT analiza

Zatvor	SWOT	Opis	Dimenzija
F o č a	Mogućnosti	stara zgrada koja se ne može koristiti, nego se mora renovirati	Infrastruktura
Pritvorska jedinica B iH	Mogućnosti	fleksibilno povećanje bez dodatnog osoblja	Infrastruktura
Istočno S a r a j e v o	Mogućnosti	renoviranje	Infrastruktura
Svi zatvori	Mogućnosti	državni zatvor smanjuje pritisak na druge zatvore	klasifikacija
F o č a	Mogućnosti	dodatni kapaciteti mogu stvoriti uslove za kreiranje jednokrevetnih i dvokrevetnih soba	Infrastruktura
Z e n i c a	Mogućnosti	dodatni kapaciteti mogući na lokaciji zatvora	Infrastruktura
D o b o j	Mogućnosti	dodatni kapaciteti mogu stvoriti uslove za kreiranje jednokrevetnih i dvokrevetnih soba	Infrastruktura
S a r a j e v o	Mogućnosti	dodatni kapacitet prebacivanjem dva sprata koja trenutno koristi sud	Infrastruktura
T u z l a	Mogućnosti	novi kapaciteti za smještaj u dijelu ekonomskog odjela	Infrastruktura
Z e n i c a	Mogućnosti	planirane jednokrevetne i dvokrevetne ćelije	Infrastruktura
F o č a	Snage	Fokus na osnovnu nadležnost : muški osuđenici, bez pred-istražnog	klasifikacija
F o č a	Snage	u toku je izgradnja individualnih ćelija	Infrastruktura
F o č a	Snage	visoka stopa zaposlenosti	tretman
F o č a	Snage	jedinica za medicinsku skrb	tretman
F o č a	Snage	kulturne i druge slobodne aktivnosti za zatvorenike	tretman
F o č a	Snage	prostorije za religioznu službu za zatvorenike	tretman
F o č a	Snage	adaptacija starog objekta za novu jedinicu	Infrastruktura
B a n j a L u k a	Snage	koncept za smještaj i tretman maloljetnika	tretman
B a n j a L u k a	Snage	odvajanje osuđenih i pred-istražnih muških zatvorenika	Infrastruktura
B a n j a L u k a	Snage	savremeni sistem video nadzora	sigurnost
B a n j a L u k a	Snage	mobilni sigurnosni sistem	sigurnost
Pritvorska jedinica B iH	Snage	savremeni standardi u skladu sa Evropskim zatvorskim pravilima	Infrastruktura
Istočno S a r a j e v o	Snage	dovoljno prostora za novi objekat za dodatni kapacitet	Infrastruktura
S a r a j e v o	Snage	novе ćelije za izolaciju	Infrastruktura
T u z l a	Snage	sobe su u pristojnom stanju	Infrastruktura
Z e n i c a	Snage	medicinski odjel	tretman
Z e n i c a	Snage	postojeće individualne i dvokrevetne ćelije	Infrastruktura
Z e n i c a	Snage	visoka stopa zaposlenosti	tretman
M o s t a r	Snage	medicinski odjel	tretman
M o s t a r	Snage	savremeni sistem video nadzora	sigurnost

ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ

KT 873 – Podrška reformi upravljanja
kazneno-popravnim ustanovama
u Bosna i Hercegovina
BA 06 IB JH 02 TL

63

Zatvor	SWOT	Opis	Dimenzija
Foča	Prijetnje	nedostatak budžeta	finansije
Sarajevo	Prijetnje	processe unutar zatvora ometa sud	Infrastruktura
Mostar	Prijetnje	planirane dodatke kapaciteta nije odobrio grad	Infrastruktura
Banja Luka	Prijetnje	nemoguć dodatak kapaciteta zbog ograničenja zemljišta	razvoj
Foča	Slabosti	loša oprema za osiguranje, nema detektora za metal i video nadzora	sigurnost
Foča	Slabosti	pretrpanost	Klasifikacija
Banja Luka	Slabosti	niska stopa zaposlenosti	tretman
Banja Luka	Slabosti	pretrpanost	Klasifikacija
Pritvorska jedinica BiH	Slabosti	s obzirom na broj zatvorenika, visoke potrebe za osobljem	troškovi
Istočno Sarajevo	Slabosti	upotreba pred-istražnog zatvora nije odgovarajuća	Klasifikacija
Istočno Sarajevo	Slabosti	objekti se moraju renovirati	Infrastruktura
Istočno Sarajevo	Slabosti	velike spavaonice nisu odgovarajuće za pritvorenike u pred-istražnom postupku	Infrastruktura
Svi zatvori	Slabosti	zatvorenici sa državnog nivoa	Klasifikacija
Doboj	Slabosti	sanitarni sistem	Infrastruktura
Svi zatvori	Slabosti	grupe zatvorenika su smještene u zatvorima koji nisu odgovarajući	Infrastruktura
Doboj	Slabosti	pretrpane spavaonice	Infrastruktura
Sarajevo	Slabosti	sanitarni sistem	Infrastruktura
Doboj	Slabosti	loše osvjetljenje u sobama	Infrastruktura
Doboj	Slabosti	vanjski zidovi	sigurnost
Tuzla	Slabosti	sanitarni sistem je problem za pretvaranje u individualne ćelije	Infrastruktura
Sarajevo	Slabosti	pretrpanost	Klasifikacija
Sarajevo	Slabosti	sanitarni sistem	Infrastruktura
Tuzla	Slabosti	pretrpanost	Klasifikacija
Zenica	Slabosti	pretrpanost	Klasifikacija
Zenica	Slabosti	nema dovoljno prostora za odvajanje maloljetnika od punoljetnih	Klasifikacija
Mostar	Slabosti	potrebno renoviranje 2. sprata	Infrastruktura
Mostar	Slabosti	klasifikacija osuđenih zatvorenika sa kaznama više od jedne godine	Klasifikacija
Mostar	Slabosti	sanitarni sistem	Infrastruktura